

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

ROLE ITÁLIE V PROCESU EVROPSKÉ INTEGRACE

Bakalářská práce

Autor: Marcela Harazinová

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Barbora Haltofová

Olomouc 2015

Univerzita Palackého v Olomouci
Faculty of Arts
Akademický rok: 2014/2015

Studijní program: Human Studies

Forma: Full-time

Obor/komb.: Italská filologie - Aplikovaná ekonomická studia
(IT-AE)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
HARAZINOVÁ Marcela	Náves Svobody 20a, Olomouc - Holic	F12825

TÉMA ČESKY:

Role Itálie v procesu evropské integrace

TÉMA ANGLICKY:

The Role of Italy in the Process of European Integration

VEDOUcí PRÁCE:

Ing. Mgr. Barbora Haltořová - KAE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Obecná charakteristika země
2. Vliv Itálie na vývoj evropské integrace
3. Klíčové faktory mající vliv na postavení Itálie v integračním procesu
4. Současný přístup Itálie k evropské integraci

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- ŘÍCHOVÁ, B. Prosazování národních zájmů. Olomouc: Právnická a Filozofická fakulta Univerzity Palackého ve spol. s vydavatelstvím Iuridicum Olomouncense, o.p.s., 2011. ISBN 978-80-87382-19-6.
- ŠPIČKA, J. Italské reálie. Plzeň: Fraus, 2012. ISBN 80-7238-336-1.
- BOHÁČKOVÁ, I, SMUTKA, L, LANDOVÁ, P, Evropská integrace. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2013. ISBN 978-80-213-2403-9.
- FAURI, F. L'integrazione economica europea 1947-2006. Bologna: Il Mulino, 2006. ISBN 978-88-15-11389-4.
- CONSIGLIO ITALIANO DEL MOVIMENTO EUROPEO. OFFICINA 2014. L'Italia in Europa. Verso il semestre di presidenza italiana del Consiglio dell'Unione Europea. Venezia: Mazzanti Libri ME Publisher, 2014. ISBN: 978-88-98109-28-9.
- SAVIANO, R. Gomora. Praha: Nakladatelství Paseka, 2012. ISBN: 978-80-7432-265-5.
- FORGIONE, F. 'Ndrangheta. Praha: Nakladatelství Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-063-7.

Podpis studenta:

Datum: 12. 11. 2015

Podpis vedoucího práce:

Datum: 22. 11. 2015

Čestné prohlášení

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Role Itálie v procesu evropské integrace“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce paní Mgr. Ing. Barboře Haltofové za objektivní kritiku, podporu, cenné rady a odborné vedení při zpracování této práce.

Obsah

ÚVOD	6
1 Obecná charakteristika italské republiky	8
1.1 Základní údaje	8
1.2 Historický vývoj země	10
1.3 Italská ekonomika	13
2 Vývoj evropské integrace a vliv Itálie na sjednocení Evropy	17
2.1 První kroky evropské integrace	17
2.2 Vznik EU	21
3 Klíčové faktory mající vliv na postavení Itálie v integračním procesu	24
3.1 Průmyslový sever vs. zemědělský jih	24
3.2 Role mafie	29
4 Současný přístup Itálie k evropské integraci a porovnání s ostatními členy	35
4.1 Příčiny pasivního přístupu Itálie v politice EU	35
4.2 Aktuální pohled EU na Itálii a společná problematika	39
4.3 Porovnání Itálie s ostatními členskými státy	41
ZÁVĚR	45
Summary	47
Seznam pramenů a literatury	49
Seznam tabulek	59
Seznam grafů	59

ÚVOD

Potřeba Evropy spojit své síly vzniká po druhé světové válce. Země jsou finančně vyčerpané a obávají se dalšího konfliktu. Myšlenku sjednotit Evropu v jeden celek vítá Itálie s otevřenou náručí. Představitelé státu si uvědomovali, že jejich země potřebuje pomoc od západoevropských států, to vedlo Itálii k aktivnímu zapojení do integračního procesu. Jedním z podstatných problémů Itálie bylo, že se do evropské integrace země zapojila dříve, než se sama sjednotila v jeden hospodářský celek. Itálie vznikla jako samostatný stát až v roce 1861 a i po druhé světové válce se potýkala s velkými hospodářskými i sociálními rozdíly mezi severní a jižní částí. Stát se nicméně do evropské integrace zapojil s obrovským entuziasmem a během prvních integračních kroků sehrál důležitou roli, i když byl spíše v pozici prostředníka mezi Německem a Francií.

Téma předkládané bakalářské práce “Role Itálie v procesu evropské integrace” jsem zvolila zejména z důvodu svého studijního zaměření, kterým je vedle aplikované ekonomie také italská filologie. Zvolené téma vnímám jako ideální propojení studijních oborů.

Itálie byla jedním ze zakládajících členů evropského integračního procesu, přičemž sehrála důležitou roli nejen jako prostředník mezi dvěma velmocemi, ale také roli strůjce ambiciózních myšlenek, které napomohly rozvoji integračního procesu. S nástupem nového tisíciletí však proevropské chápání Itálie upadá a evropská politika ze strany Itálie je spíše pasivní. Cílem této práce bylo analyzovat příčiny pasivního přístupu velice proevropské Itálie s ohledem na historii státu a na hospodářské i sociální problémy, které mají své kořeny již v počátcích nejen evropského integračního procesu, ale i integrace Itálie jako takové.

Pro první část práce, která je věnována vývoji evropské integrace, jsem čerpala zejména z literatury věnované průběhu integračního procesu a zároveň i italským realitám, které jsou velice důležité pro pochopení státu a jeho přístupu k integraci. Pro druhou část práce jsem využívala hlavně italských médií, z kterých jsem čerpala zejména pro popsání aktuální hospodářské situace Itálie a definování klíčových faktorů, které situaci v zemi významně ovlivňují. Informace jsem čerpala z internetových novin, které obsahovaly hojný zdroj nejaktuálnějších informací.

První část práce je věnovaná obecné charakteristice státu z geografického, demografického, administrativního a ekonomického pohledu. První kapitola se věnuje i historii státu, která je velice důležitá pro pochopení jak italské mentality, tak i přístupu státu k Evropské unii.

Druhá kapitola popisuje samostatný integrační proces. Jak již bylo zmíněno, Itálie byla vždy silným zastáncem integračního procesu. V této části je nastíněn vývoj integračního procesu až po vznik Evropské unie, s tím, že se práce zaměřuje na konkrétní kroky, které učinila Itálie. Nejzásadnějším obdobím, ve kterém byla Itálie spatřována jako strůjce idejí pro další vývoj integrace, jsou 80. léta, která bývají spojována se jménem Spinelli. Byl to právě Spinelli, italský politik, který připravil podklady pro Jednotný evropský akt, jenž zásadně změnil vývoj celé evropské integrace.

Třetí kapitola se soustředí na klíčové faktory ovlivňující hospodářskou situaci italského státu, mezi které patří výrazný ekonomický rozdíl severu a jihu země a vliv mafie. Oba problémy spolu úzce souvisí, protože oblast tzv. Mezzogiorna, tedy jihu Itálie, je silně ovlivněna podnikovou činností mafie. Část práce se zaměřila i na dlouhodobé řešení situace, které spočívá zejména v evropských dotacích věnovaných přímo na rozvoj oblasti jihu země.

Poslední část práce popisuje současný přístup Itálie k politice Evropské unie. Kapitola je věnována cíli práce a zabývá se tedy analýzou pasivního přístupu Itálie k politice EU. Práce se snažila vyhledat počátek tohoto nepříliš aktivního postoje, a další příčiny s ním spojené. Zároveň je zde poukázáno na to, jak Itálie vnímá Evropskou integraci a naopak jak je Itálie vnímána Evropou. Závěr práce se věnuje porovnání s ostatními státy a veřejným míněním o EU.

1 Obecná charakteristika italské republiky

První kapitola je věnována stručné charakteristice Italské republiky, tato část popisuje geografii a demografii státu, dále také vysvětluje politické zřízení státu, které má velice složitou až chaotickou strukturu, způsobenou velkým množstvím politických stran a silnou korupcí. Další z podkapitol věnuje pozornost historickému vývoji. Itálie byla od počátků velmi významným obchodním i kulturním centrem celé Evropy, proto práce alespoň stručně nastiňují celkový vývoj Itálie, který je velice důležitý pro pochopení jak stavu celého státu, tak současné situace.

1.1 Základní údaje

Geografie

Itálie je přímořský stát ležící na Apeninském ostrově. Sousedí se čtyřmi státy, a to Francií, Rakouskem, Švýcarskem a Slovinskem. Součástí Itálie jsou i dva autonomní státy San Marino a křesťanské centrum Vatikán. Itálii náleží dva větší ostrovy Sicílie a Sardinie a 25 menších ostrovů. Břehy Itálie omývají čtyři moře - Jadranské, Jónské, Ligurské a Tyrhénské. Rozloha celého poloostrova je 302 070 km² (Istat, 2013). Povrch země je převážně hornatý, na severu se tyčí Alpy s nejvyšší horou Evropy Mont Blanc. Celý poloostrov pokrývá Apeninské pohoří. Nejúrodnějším místem Itálie je Pádská nížina. Země je protkána velkým množstvím řek, mezi nejdelší patří Pád s 652 km. Dalšími významnými toky jsou Arno, Adige nebo Tibera. V Alpách se nachází největší italská jezera Lago Maggiore, Lago di Como a Lago di Garda. Na území Itálie se vyskytuje i několik sopek. Mezi největší patří Vesuv a Etna (Špička, 2001).

Demografie

Populace Itálie se blíží k 61 mil. obyvatel, přičemž z celkového počtu obyvatel tvoří 7,4% přistěhovalci. Největší procento přistěhovalců jsou Rumuni, a to až 21%. Další velkou skupinu cizinců žijících v Itálii představují Albánci s 10% menšinou. Vzhledem k tomu, že je Itálie především středomořským státem, velký podíl

přistěhovalců utváří i obyvatelé severní Afriky, z nichž 9% tvoří Maročané (Tuttitalia, 2013).

Administrativní rozdělení země

Itálie se dělí na 20 regionů¹, z toho 5 má zvláštní status, který spočívá v autonomii těchto regionů. Mezi 5 regionů se zvláštním statusem patří Sicílie, Sardinie, Valle d'Aosta, Trentino-Alto Adige a Friuli. Zmiňovaných 20 regionů se dále dělí na 110 provincií, které tvoří přes 8000 komun. I přes tzv. risorgimento neboli sjednocení země si jednotlivé provincie a komuny snaží zachovat svou autonomii a respektují tak historické členění území. Každý ze zmiňovaných celků má zodpovědný řídicí orgán a funkci.

V Itálii existují 3 instituce pro každý region, a to Consiglio regionale, Giunta regionale a Presidente della Giunta. První zmiňovaný orgán má funkci legislativní, administrativní a kontrolní. Kontroluje funkci dvou následujících orgánů, dohlíží na úřady, školy, nemocnice a policii. Giunta regionale je výkonným orgánem, který připravuje rozpočet pro konkrétní region a zároveň dohlíží na hospodaření dané oblasti. Posledním orgánem je Presidente della giunta regionale, který je představitelem kraje. Consiglio i Giunta mají pravomoc vydávat a schvalovat zákony (Calzolari, 2014).

Státní zřízení

Itálie je demokratická republika v čele s prezidentem, kterým je od roku 2015 Sergio Mattarella. Ten je nástupcem Giorge Napolitana, jež byl v roce 2013 zvolen, jako první italský prezident v historii do druhého po sobě jdoucího funkčního období. Napolitano však vzhledem ke svému vysokému věku v lednu 2015 na funkci prezidenta rezignoval (Kašpar, 2015). Parlament tak novým prezidentem zvolil právě třiasedmdesátiletého Mattarellu (Internazionale, 2015). Změna prezidenta je jedním z důvodů, jež může aktuálně vést k novým reformám, zejména díky jeho politické orientaci. Napolitano byl členem demokratické levice, naproti tomu Mattarella je křesťanským demokratem. Právě i politická orientace prezidenta má přímý vliv na vývoj politické situace v zemi.

¹ Valle d'Osta, Piemont, Ligurie, Lombardie, Trentino, Veneto, Friuli, Emilia Romagna, Toskánsko, Marche, Umbria, Lazio, Abruzzo, Molise, Campania, Basilicata, Apulie, Kalábrie, Sicílie, Sardinie.

Dalším orgánem státu je vláda v čele s premiérem Mattem Renzim. Matteo Renzi je pro většinu Italů nadějí na nové reformy, které podpoří ekonomický, ale i sociální růst země. Parlament je tvořen dvoukomorovým parlamentem: Camera dei deputati (Poslanecká sněmovna) a Senato della repubblica (Senát). Poslaneckou sněmovnu tvoří 630 poslanců, kteří jsou voleni přímým hlasovacím právem. Senát je složen z 315 členů, a to jak zvolených, tak doživotních. Doživotním senátorem se stávají všichni ex-prezidenti republiky. Itálie má více než 60 politických stran, díky čemuž v zemi dochází k určité politické nerovnováze a chaosu. Republika se od 90. let potýká s neustálými koaličními změnami a rozpady jednotlivých stran (Špička, 2001). Největšími politickými stranami jsou Democristiani di sinistra, Forza Italia, Movimento 5 stelle a Lega Nord.

1.2 Historický vývoj země

Po mnoho století byl Apeninský poloostrov považován za kulturní a obchodní centrum celé Evropy. Antický Řím představoval velice vyspělou civilizaci spojenou se jmény velkých panovníků a filozofů. Římské impérium se nicméně roku 476 díky invazi barbarských kmenů rozpadá. Tyto kočovné kmeny zničily veškeré kulturní i obchodní bohatství poloostrova. Středověk je ve znamení bojů o území a mocenskou sílu.

Období mezi lety 1400-1600 označujeme jako „rinascimento“, česky renesance. Období renesance je ve znamení obrovského kulturního rozvoje, vzniká spousta literárních děl a Itálie prochází ekonomickým rozvojem. Během 13. století se územní celky tzv. komuny mění v signorie. Signoriím vládnou bohaté rody, mezi nimi rod Visconti, Este či rod Medici. Rod Medičejských byl nejbohatším a nejvlivnějším rodem Florencie. Díky tomuto rodu dochází k velkému rozvoji finančního a bankovního systému.

Krise přichází roku 1453 s obsazením Konstantinopole Turky. Další zejména hospodářský úpadek přichází s objevením Ameriky. V Itálii se zostřují vnitřní vztahy mezi guelfi, zastánci papeže, a ghibellini, zastánci moci panovníka. Dochází i k častým mocenským bojům mezi jednotlivými rody. Během 16. století přebírá kontrolu nad Itálií španělská větev Habsburků, jejichž nadvláda má negativní vliv na hospodářský rozvoj

celého poloostrova. Itálie prochází ekonomickou krizí, banky krachují a italští obchodníci ztrácí svou silnou pozici na trhu. V období 17. století spadá Apeninský poloostrov, který je v té době rozdělen na několik demokratických republik, států a království, pod vládu rakouských Habsburků a francouzských Bourbonů. U Italů sílí nutkání svou zemi sjednotit. Národní úsilí o sjednocení se však nezamlouvá nadvládě Habsburků, proto roku 1815 dochází k Vídeňskému kongresu, který má za úkol potlačit národní revoluci.

II Risorgimento

Následující 18. a 19. století je ve znamení revolučních snah proti nadvládě Habsburků. Nejsilnější povstání se odehrávala na jihu Itálie, kde vzniká spolek za národní jednotu Itálie, tzv. „Mladá Itálie“, v čele s Giuseppem Mazzinim. Snahy o národní jednotu se začaly šířit po celém území poloostrova. Ministr sardinského království, Camillo Cavour se diplomaticky prosazoval o unifikaci země. Roku 1859 vyhlásil král Vittorio Emanuele II. válku Rakousku. V bojích byl úspěšný, a tak získal nová území, mezi nimiž byla například Lombardie. Některé územní celky se poté k sardinskému království připojily dobrovolně. Giuseppe Garibaldi, jeden z nevýznamnějších italských revolucionářů, se během roku 1860 vylodil ve jménu savojského království na ostrově Sicílie a s pomocí lidového povstání porazil nadvládu Bourbonů. Po připojení nových území vzniká roku 1861 Království Itálie v čele s Emanuele Viktorem II. O pár let později získalo Italské Království za pomoci Pruska i Benátsko. V roce 1871 byl připojen papežský stát, který byl pod nadvládou Francie. V červenci 1871 byl vyhlášen Řím jako hlavní město Italského království, čímž došlo k definitivnímu sjednocení země.

Sjednocení – II. světová válka

Po sjednocení nabízí Itálie velký potenciál pro celou Evropu, situace však není snadná. Itálie je sice sjednocena, ale potýká se s obrovskými ekonomickými problémy. Průmysl i zemědělství je zaostalé a většina obyvatel Itálie je negramotná. Během 19. století velká část italské populace emigruje, proto se dnes s italskou komunitou můžeme

setkat na celém světě, zejména v Americe. I přes veškeré problémy se však země snaží modernizovat. Roku 1882 uzavírá alianci s Německem a Rakouskem a snaží se znovu získat africké kolonie. Pod vládou ministra Giovanni Giolitti zažívá Itálie ekonomický rozvoj. Největší potenciál spatřuje zejména v severní oblasti země. Při vypuknutí války je Itálie zprvu neutrální zemí. Do války vstupuje v roce 1915, přidává se na stranu Francie a Velké Británie, čímž porušuje spojeneckou smlouvu z roku 1882, tzv. Trojspolek. Po I. světové válce země získává nové územní celky (Trento, Alto Adige, Istria, Triesta). II. světová válka je pro Itálii ve znamení fašismu. Itálii zcela ovládl diktátor a průkopník fašismu Benito Mussolini. V Itálii vládne cenzura. Roku 1926 jsou zrušeny všechny demokratické strany, v zemi vládne totalitní režim. Od roku 1930 italská vláda pomalu zpřetrhává přátelské vztahy s Francií, Velkou Británií a Ruskem. Itálie uzavírá dohodu s nacistickým Německem a vzniká vojenské uskupení OSA (Berlín-Řím-Tokio), navzdory tomu však Itálie zažívá během války velké pády. Po vylovení spojenců na Sicílii v roce 1943 je Mussolini sesazen a jeho nástupce uzavírá příměří. Sever byl i nadále obsazen Němci. Sesazený Mussolini zakládá s pomocí Německa fašistický stát Salo. Roku 1945 je celá země i nový stát Salo osvobozen. Itálie ztrácí některé části svého území a také všechny kolonie.

Rok 1945 – současnost

Roku 1946 vzniká Italská republika, významným představitelem italské politiky je Alcide de Gasperi. Během následujících let se země potýká s vážnými ekonomickými a sociálními problémy. S pomocí přichází tzv. Marshallův plán, který napomáhá poválečné Itálii renovovat průmyslové zóny na severu, jih se soustřeďuje na zemědělskou výrobu. Roku 1949 vstupuje Itálie do NATO, roku 1955 do OSN a o dva roky později se Itálie stává jedním ze zakládajících členů Evropského společenství. 50. léta jsou ve znamení industrializace a rapidního ekonomického růstu, ale 70. a 80. léta jsou zasažena ekonomickou krizí. Zemí vládou sociální nepokoje, dochází k šíření terorismu. Celé veřejné dění se neslo v duchu násilí, dokonce došlo k atentátu na oblíbeného ex-premiéra Alda Mora. Pozice levicových stran výrazně sílí.

90. léta poznamenalo poodhalení politického korupčního světa. Bylo odhaleno nelegální financování politických stran a spojitost politiky s mafiánskými praktikami. Tuto situaci měla vyřešit politická reforma. Na politické scéně se objevují dva silní političtí soupeři a to komunistická strana (Il Partito Comunista Italiano) a demokratická

strana (la Democrazia Cristiana). Vítěznou stranou se stává pravice v čele se Silviem Berlusconiem, o dva roky později jej však střídá Romano Prodi v čele levice (Špička, 2001).

Nynější velice výraznou politickou postavou je Matteo Renzi, dnešní ministr Italské republiky. Mezi současné problémy Itálie patří hospodářský rozdíl mezi severem a jihem země, který spočívá ve vysokém počtu nezaměstnaných a špatné infrastruktuře jihu. S problémem tzv. oblasti Mezzogiorna souvisí i silný vliv mafie, který k hospodářské, ale i sociální nápravě jihu nenapomáhá. Silná korupce způsobuje, že většina financí poskytnutých právě na obnovu infrastruktury či snížení nezaměstnanosti, končí na bankovních účtech mafie. Oběma klíčovými faktory, které silně ovlivňují chod státu, ale i celkovou roli Itálie v EU, je věnovaná třetí kapitola.

1.3 Italská ekonomika

Pokud by práce měla shrnout aktuální dění hospodaření země, tak Itálie, stejně jako většina států, byla od roku 2008 poznamenána velkou ekonomickou krizí. Původní příčinou hospodářského poklesu byla americká hypoteční krize. K radikálnímu zlepšení a vymanění se z krize nedošlo v Itálii ani v roce 2015. S táhlou hospodářskou nestabilitou souvisí velké hospodářské rozdíly mezi severem a jihem země, omezená inovace výroby a malá konkurenceschopnost (Měšťánková, et. al., 2011). Itálie je založená na podnikání malých rodinných firem a nové tisíciletí nastavilo tempo, na které země nebyla připravena. Země se musela podřít Evropské centrální bance a pravidlům spojeným s novou společnou měnou, dále musela dosáhnout rozšíření high-tech výroby a nových technologií, aby se přizpůsobila konkurenci na trhu. S novými požadavky na udržení konkurenceschopnosti, měl stát značný problém. Alarmující je zejména dluhová situace Itálie, která souvisí s výdaji na rozvoje jihu země a zavádění nových technologií do výroby. Stát je druhou nejzadluženější evropskou zemí, hned po Řecku. Státní dluh činí 2,134 miliard euro (la Repubblica, 2015a).

Dalším problémem, se kterým se země potýká, je vysoká nezaměstnanost a s ní spojená migrace italského obyvatelstva do zahraničí. Aktuálně je nezaměstnáno až 11,8% populace (Istat, 2015a). S nízkou nezaměstnaností a hospodářskou krizí je spojena i nízká porodnost. Populace rychle stárne a nepřichází nová generace, která by

mohla značně ovlivnit chod republiky. Pokud bychom měli vyčíslit ekonomickou situaci, tak pozorujeme, že HDP dosahuje 2.144 triliónů dolarů (World Bank, 2015). Porovnání výše HDP s ostatními zeměmi EU je uvedeno v následující tabulce. Z tabulky vyplývá, že země je svou rozlohou a počtem obyvatel 4. největší ekonomikou EU, na první příčce je Německo s 3.853 trilióny dolarů, následuje Velká Británie a Francie. Pokud by se statistika zaměřila na HDP na obyvatele, Itálie by se umístila až na 13. místě.

Tabulka č. 1: Porovnání HDP za rok 2014 u všech členských zemí EU

HDP 2014 EU			
Austria	\$436.3 billion	Italy	\$2.144 trillion
Belgium	\$533.4 billion	Latvia	\$31.92 billion
Bulgaria	\$55.73 billion	Lithuania	\$48.17 billion
Croatia	\$57.22 billion	Luxembourg	\$60.13 billion
Cyprus	\$23.23 billion	Malta	\$9.643 billion
Czech Republic	\$205.5 billion	Netherlands	\$869.5 billion
Denmark	\$342.0 billion	Poland	\$548.0 billion
Estonia	\$25.90 billion	Portugal	\$229.6 billion
Finland	\$270.7 billion	Romania	\$199.0 billion
France	\$2.829 trillion	Slovak Republic	\$99.79 billion
Germany	\$3.853 trillion	Slovenia	\$49.42 billion
Greece	\$237.6 billion	Spain	\$1.404 trillion
Hungary	\$137.1 billion	Sweden	\$570.6 billion
Ireland	\$245.9 billion	United Kingdom	\$2.942 trillion

Zdroj: The World Bank (2015b)

Export dosahuje 397.996 milionu euro, od roku 2013 můžeme pozorovat 2% nárůst. Exportované produkty zahrnuje zejména designové zboží, auta a potraviny. Import dosahuje výše 355.115 milionů eur. Itálie má tedy kladné saldo obchodní bilance. Vývoj růstu a poklesu importovaného a exportovaného zboží můžeme vidět v následující tabulce.

Tabulka č. 2: Vývoj obchodní výměny

Obchodní výměna Itálie 2008-2014							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Export	396.016	291.733	337.346	375.904	390.182	390.233	397.996
% rozdíl oproti předchozímu období	1,2	-20,9	15,6	11,4	3,8	0,0	2,0
Import	382.050	297.609	367.390	401.428	380.292	361.002	355.115
% rozdíl oproti předchozímu období	2,3	-22,1	23,4	9,3	-5,3	-5,1	-1,6

Zdroj: Ministero dello Sviluppo Economico (2015a)

Itálie nicméně trpí silným nedostatkem energetických zdrojů a surovin. Energie je tedy největší importovanou položkou, která se dováží z Francie, Německa a Švýcarska. K uvědomění obyvatel závislosti země na dovoz energie dochází v roce 2003, kdy téměř celou zemi zasáhl výpadek elektřiny. Blackout ochromil i hlavní město, které se v tu dobu neslo v duchu oslav svátku *la notte bianca*. K obrovskému výpadku energie došlo kvůli spadenému stromu na důležité energetické spojnici mezi Švýcarskem a Itálií. Tato situace vedla k táhlým politickým diskuzím o řešení problému nedostatku energetických zdrojů. Řešení vláda spatřovala v rozvoji obnovitelných zdrojů, v zavedení energetických úspor, v uskladnění zemního plynu a v uspořádání energetického trhu. Ze zprávy ministerstva ekonomického rozvoje vyplývá, že se Itálie intenzivně snaží rozšiřovat výrobu energie pomocí obnovitelných zdrojů (Měšťánková et al., 2011). Nyní Itálie disponuje 600.000 zařízeními na výrobu energie a rok od roku se produkce energie i počet zařízení na výrobu energie zvyšuje (Ministero dello sviluppo economico, 2015b).

Mezi nejdůležitější odvětví italského průmyslu patří zejména textilní a oděvní průmysl, strojírenský průmysl, potravinářský průmysl a nábytkářský průmysl. Italská výroba si pevně zakládá na designu a kvalitě svých produktů. Obrovský světový ohlas má zboží s označením *Made in Italy*. *Made in Italy* znamená snoubení dokonalého designu, kvality a umění. Zboží s tímto označením se nazývá také *quattro A*, tedy

Abbigliamento-móda, Arredo-bydlení, Alimentari-potraviny a Automazione-mechanika (CNEL, 2015). Itálie je hrdá na výrobky nosící značku Made in Italy, ale i výroba těchto produktů má své stinné stránky. Původu zboží této značky bude věnována pozornost ve třetí kapitole. Za zmínku stojí ještě jeden z nejúspěšnějších sektorů ekonomiky, a tím je zemědělství. Itálie patří mezi 15. největšího exportéra zemědělských produktů na světě (Sace, 2015).

Od 90. let můžeme nicméně pozorovat neschopnost státu přizpůsobit se zemědělské politice EU, tudíž i neschopnost prosadit se na evropském trhu, tato nestabilita a nepřizpůsobivost se přikládá k častým změnám italské vlády. Aktuálně je Itálie na špičce v produkci vína. Země se umístila ve výrobě vína na první příčce a sesadila tak Francii, která si toto prvenství držela několik let (Balesteri, 2015). Média a literatura často zmiňují nestabilitu hospodářství a celkovou neorganizovanost, ale právě produkce vína je jedním z příkladů, že se země dokáže postavit nerovnováze a prosadit se na trhu jako lídr. Rok 2015 se nese v duchu růstu zemědělství a právě i výstava Expo, která se konala v Miláně, byla věnována zemědělské a potravinářské produkci. Tématika výstavy byla zvolena zejména z důvodu tradice zemědělské výroby v Itálii. Státní příjem zemědělství tvoří 260 mld. a podílí se 17% na HDP. Ministr zemědělství Maurizio Mattina si sice uvědomuje velký potenciál zemědělské produkce, ale ví, že její země neumí zcela naplno využít. Do budoucna by chtěl zvětšit podporu zemědělského sektoru a zvýšit jeho konkurenceschopnost na evropském trhu. Rozvoj této oblasti by zároveň napomohl k snížení nezaměstnanosti a rozvoji hospodářství na jihu země. Ministr věří, že právě i výstava Expo 2015 napomohla ostatním zemím vnímat hospodářství země, konkrétně zemědělského sektoru, jako velice potencionální (Passini, 2015).

2 Vývoj evropské integrace a vliv Itálie na sjednocení Evropy

Následující kapitola je věnovaná historickému vývoji evropského integračního procesu. Kapitola se zaměřuje na konkrétní kroky Italské republiky jako jednoho ze strůjců Evropského integračního procesu. Část práce se také zaměřuje na největší osobnosti italského politického světa a jejich konkrétní návrhy, které přímo ovlivnily evropskou integraci a to až po vznik EU.

2.1 První kroky evropské integrace

Potřeba Evropy spojit své síly vznikla po II. světové válce. Kontinent byl finančně naprosto vyčerpán a hrozilo propuknutí dalšího konfliktu. Jedním z řešení této vážné situace byla spolupráce mezi jednotlivými evropskými velmocemi. Iniciátor této myšlenky byl Winston Churchill.

Itálie byla jedním ze zakládajících členů evropského integračního procesu a také důležitým zastáncem všech proevropských integračních kroků. Myšlenka, již zmiňovaného W. Churchilla, vyvolá u italských státníků velký impuls, který vedl k sepsání tzv. „Per un Europa libera e unita – progetto di un Manifesto” známý také pod názvem Manifesto Ventotene. Dokument byl sepsán A. Spinellim, E. Rossim a U. Hirschmannem. Právě tento spis je považován za jeden ze zakládajících dokumentů integračního procesu. Na základě Manifesto Ventonete se vytváří evropské federalistické hnutí, kterému je A. Spinelli leadrem. Evropské hnutí nebylo nikdy politickou stranou, byla to organizace, která se zabývala otázkou integračního procesu a jeho důležitostí pro Italský stát. Italští myslitelé chápali evropskou jednotu jako jediné východisko z poválečné krize. Podle jejich představ by měly být řešeny všechny mezinárodní problémy na úrovni sjednocené Evropy. Jak uvádí Kovář a Hoříčka (2005), Italové se chtěli, svým způsobem, zbavit vlastní zodpovědnosti vůči svému nefungujícímu státu.

V roce 1947 nabízí George Marshall ekonomickou pomoc zemím, které byly zasaženy II. světovou válkou. Itálie tuto nabídku přijala s nadšením. Dvě významné italské osobnosti evropského politického světa Alcide de Gasperi a Carlo Sforza

přijímají Marshallův plán jako volbu otevřít se západu Evropy. Návrh se konkretizuje v roce 1948 Organizací pro Evropskou a hospodářskou pomoc (dále jen OEEC). Gasperi zdůraznil, že OEEC je základem hospodářského obnovení země. Stejného roku dochází k uzavření tzv. Bruselské smlouvy mezi západními státy Evropy (Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemsko, Velká Británie). Tato aliance byla chápána jako vojenská a její funkcí bylo bránit se případnému ohrožení ze strany Německa. Roku 1949 vzniká na základě Londýnského paktu Rada Evropy, která si kladla za cíl obnovit politické ideály. Rada Evropy měla 15 členů a jejím úkolem bylo dohlížet na ekonomické, politické a sociální dohody mezi jednotlivými členy.

Alcide de Gasperi, který usilovně podporoval všechny prointegrační aktivity, se přímo podílel na sestavení Marshallova plánu. Byl také zastáncem Schumanova plánu i Evropského společenství uhlí a oceli, dále jen ESUO. Navzdory tomu, že Itálie byla vždy aktivním aktérem integrace, její funkce během tohoto procesu byla spíše sekundární (Commissione Europea, 2015a). V průběhu 50. let hrála Italská republika roli prostředníka, snažila se totiž usmířit dva rozepřené státy, a to Francii a Německo. Itálie byla konstruktérem idejí, na jejichž realizaci se nepodílela až tak aktivně. Země cítila, že vše je v rukou dvou velmocí, Francie a Německa.

Roku 1950 je podepsána již zmíněná Schumanova deklaráce, která vytváří pro členy společný dohled nad zásobami, těžbou, výrobou a obchodem s uhlím a ocelí. Alcide Gasperi si uvědomuje nutnost Německa na připojení do Evropského společenství, a i proto se podílí na vyřešení sporu mezi Francií a Německem. Dne 5. března 1950 pozve oba státy do Sorrenta s cílem vyřešení táhlých poválečných sporů. I pro Itálii představovalo ESUO zabezpečení kontroly nad Evropskými velmocemi. Smlouva o Evropském společenství uhlí a oceli byla podepsána 18. 4. 1951 v Paříži a obsahovala ujednání o společném trhu a společných orgánech. ESUO byl velice ambiciózní projekt, který přinesl silný rozvoj daného odvětví. V rámci smlouvy byly zrušeny dovozní i tarifní nástroje mezi členskými státy. Dalším významem společenství bylo částečné vymanění se z vlivu USA a vytvoření jednotného evropského trhu (Boháčková, Smutka, Landová, 2013).

50. léta byla ve znamení zrušení cel mezi členskými státy, i když Itálie byla pro jednotný systém, přijímala tento systém s obavou o snížení státního příjmu. Roku 1953 zakládá Enrico Mattei ropnou společnost ENI, která patřila mezi největší soukromé

ropné společnosti v Evropě. Mattei vnímal tuto společnost, jako prostředek uspokojující potřeby rodin a rozvoj malých a středních podniků, kterým umožňovala nakupovat ropu za nižší cenu. Mattei byl symbolem nového chápání Itálie. Byl to vizionář, který se postaral o to, aby se na Itálii nepohlíželo jako na poraženou zemi, ale jako na zemi vyspělou s velmi vyspělým energetickým průmyslem (Eni, 2013). Právě tento podnikatel a politik byl přítomen u řešení otázek týkajících se společné celní politiky EHS. Nejrozšířenější obavou továrníků bylo velké snížení cel. Italský průmysl se obával rizik vyplývajících ze zrušení cel mezi členskými státy, bez toho aniž by byla vymezena politika, která by garantovala určitou rovnováhu mezi těmito státy. Nicméně, italští obchodníci museli přijmout společnou celní politiku jako nutnou součást evropské integrace (Fauri, 2006).

Další důležitou osobností evropské integrace byl i nově zvolený ministr zahraničních věcí Gaetano Martino, který byl hlavním propagátorem Messinské konference ministrů zahraničních věcí zemí ESUO (Farnesina, 2015a). Z jeho pohledu se Itálie mohla stát tažnou silou celého společenství, a to zejména díky snaze komunikovat a jednat s ostatními členy společenství (Pensato, 2003). Dne 25. března 1955 dochází na základě Římské smlouvy k založení Evropského hospodářského společenství (dále jen EHS) a Euratomu (Boháčková, Smutka, Landová, 2013).

Roku 1960 je založeno Evropské společenství volného obchodu tvořeno Švýcarskem, Norskem, Lichnštejnskem, Islandem, Dánskem, Portugalskem, Rakouskem, Švédskem a Velkou Británií. Společenství vzniklo jako určitá protiváha k EHS. 60. léta se nesla v duchu sporů uvnitř evropského hospodářského společenství. Prvotní příčinou tzv. europesimismu, jak uvádí v knize o ekonomii evropské integrace Richard Baldwin a Charles Wyplosz (2013), bylo odmítnutí Francie hlasovat kvalifikovanou většinou. Pro francouzského prezidenta Charlese de Gaulla bylo nepředstavitelné přijmout rozhodnutí ostatních členských států, i v případě kdyby Francie hlasovala proti. Další krizová situace nastala v roce 1961, kdy Francie, navzdory ostatním členským státům, odmítla členství Velké Británie. I toto rozhodnutí Francie výrazně zhoršilo vztahy v EHS. Tuto éru můžeme považovat za krizové období evropské integrace. Nesčetné rozpory s Francií vedly ke zpomalení integračního procesu. Vše vyvrcholilo roku 1965 konfliktem o společnou zemědělskou politiku. V rozhodování o zdrojích financování společné zemědělské politiky se Francie opět neshodla s ostatními členy EHS. Spor se uzavřel roku 1966 Lucemburským

kompromisem, který obsahoval rozhodnutí o společné zemědělské politice a také podmínky hlasování Rady ministrů. Lucemburský kompromis vznikl pod tlakem Francie, která byla svými požadavky vůči společenství neústupná (Plechanová, 2005-2015a).

Během 60. a 70. let se Itálie v integračním procesu příliš neangažuje. Důvodem byla samostatná domácí politika Itálie. V zemi dochází k silnému sociálnímu napětí a k častým teroristickým útokům, z toho to důvodu je toto období označováno jako *Anni di Piombo*.² K bojům dochází zejména kvůli velkým rozepřím mezi extrémní pravicí a levicí. Nejznámějším extrémistickým levicovým uskupením byla *Brigatta rossa*, jejíž příslušníci zavraždili významného levicového politika Alda Mora. Roku 1969 dochází k výbuchu bomby v sídle Národní zemědělské banky v Miláně, při němž umírá desítky lidí.

Následující dekáda ve znamení mocenského ústupu Francie, ke kterému došlo i na základě rezignace francouzského prezidenta de Gaulla. Počátek 70. let se nesl v duchu obnovení ekonomické dynamiky a dalšího rozvoje evropské integrace. Tyto naděje vznikly na základě Haagského summitu z roku 1969. Summit stanovil dokončení budování společného trhu, prohloubení integrace, které zahrnovalo společnou politiku, celní unii a v neposlední řadě rozšíření EHS. Avšak roku 1973 s nástupem ropné krize naděje na růst ekonomiky opadly. Nejen ropná krize, ale i přistoupení nových členů (Británie, Irsko, Dánsko) vedlo k určité nerovnováze. Rovněž i mezi institucemi panoval během 70. let nesoulad. Jediná instituce, která se i nadále rozvíjela, byl evropský parlament (Plechanová, 2005-2015b).

Shrňme-li prvních 20 let integrace, pak období mezi lety 1950-1973 můžeme vnímat jako období prosperity, a to hlavně díky zavedení liberálních vztahů a postupným odbouráváním bariér mezi evropskými státy. Toto dvacetileté období růstu je nazýváno zlatou érou, která však v druhé polovině 70. let končí. Následující dekáda je ve znamení vzniku EU. Následující podkapitola je věnována vzniku jednotného evropského aktu a také založení Evropské unie.

² překlad: Léta olova

2.2 Vznik EU

80. léta se nesou v duchu prohlubování evropské integrace, založené na podepsání jednotného evropského aktu. Prohloubení integračního procesu ovšem ztížila již zmiňovaná ropná krize, která vedla k hospodářské nestabilitě. Roku 1978 přijala evropská rada tzv. Evropský měnový systém, který využíval pouze bezhotovostního oběživa. Peněžní jednotka, se kterou se obchodovalo, se nazývala ECU. Tento návrh předložil francouzský prezident Giscard d'Estaing a spolkový kancléř Helmut Schmidt.

K uklidnění situace dochází v 80. letech i v Itálii. Právě v tomto období má Itálie k politice evropské integrace velice aktivní přístup. Za připomenutí zde opět stojí Altiera Spinelliho, jehož vliv na integrační proces byl v průběhu této dekády značný. Roku 1984 evropský parlament přijímá tzv. Il Progetto di Trattato Istitutivo dell'Unione Europea, známý pod názvem Spinellův plán. Tento plán nebyl sice ratifikován, ale samostatný dokument se stal podkladem pro smlouvu Jednotného evropského aktu z r. 1986. Spinelliho nadšení přesvědčilo francouzského prezidenta Mitteranda v možnosti sjednotit Evropu v jeden hospodářsko-politický celek. Spinelli chápal jednotu starého kontinentu jako jednu z možností, jak zabránit dalšímu válečnému konfliktu (Commissione Europea, 2015b).

EHS nemělo do podpisu Evropského jednotného aktu aktivní přístup. Francouzský prezident definoval EHS jako „*opuštěné stanoviště*“ (Boháčková, Smutka, Landová, 2013) Jednotný evropský akt byl první dokument, který po 30 letech obnovil Římské smlouvy. Bylo zapotřebí změnit ekonomicko-politické podmínky a rozšíření společnosti. Zároveň bylo důležité probudit k životu stagnující integraci. Tato smlouva si nedefinovala žádný určitý cíl, ale měla se stát důležitým prostředkem k dosažení integračního pokroku. Smlouva jasně vymezila pravomoc stávajících institucí a stanovila si za cíl vytvořit vnitřní trh bez hranic, který by umožňoval volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu, tzv. čtyři svobody.

Evropská integrace se posouvá o stupeň výše a 7. února 1992 podepisují státy EHS tzv. Maastrichtskou smlouvu. S dalším rozšíření římské smlouvy souvisely i významné události jako rozpad sovětského svazu v roce 1991, sjednocení Německa a vznik nových demokratických států. Právě sjednocení Německa vyvolalo velký impuls k dalším krokům integračního procesu. Cíle smlouvy o EU byly zejména posílit pozici a

funkci evropských institucí, založit hospodářskou a měnovou unii, rozvíjet sociální politiku a zavést společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Smlouva rovněž definuje tři základní pilíře EU. První pilíř představuje evropské společenství, které zahrnuje společné právo, druhý pilíř představuje společnou a bezpečnostní politiku a poslední z pilířů se týká policejní a justiční spolupráce v soudních věcech (Boháčková, Smutka, Landová, 2013).

Roku 1997 dochází ke schválení tzv. Amsterodamské smlouvy, která modifikuje smlouvu o EU. Obsahuje dodatky a novely, nejedná se tudíž o novou smlouvu, ale pouze o novelu již stávající Maastrichtské smlouvy, která rovněž obsahuje protokol o Schengenské dohodě, která ukládá každému k unii nově připojenému státu, podílet se na společné hraniční i migrační politice. Dalším významným milníkem je rok 1999. V tomto roce byla přijata jednotná měna euro, kterou přijalo 11 států, mezi nimi i Itálie. Do roku 2002 mělo euro pouze formu bezhotovostního oběživa, od ledna tohoto roku se bankovky a mince stávají oficiálním platidlem, které přijalo celkem 12 zemí. O fungování jednotné měny se vedly spory již od jejího zavedení. Od nového tisíciletí vznikla spousta nových smluv, které novelizovaly smlouvy původní, zároveň se celá unie rozšířila o další státy. Nyní unii tvoří 28 států, z toho 19 států je členem eurozóny. Nejnovějším členem eurozóny je od ledna 2015 Litva (Euroskop, 2015a).

I když pro Itálii znamenal integrační proces primární plán na záchranu své země, nebyl tento stát schopen implementovat evropské právní normy. Důležitým faktem tohoto jednání byla samostatná problematika domácí politiky. Pro Itálii byla 90. léta v duchu velice pomalého růstu, Itálie se nedokázala přizpůsobit tempu ekonomiky západních států. 90. léta jsou spojována i s akcí *Mani Pulite*, která odhalila provázanost politického světa s mafií. Avšak s vládou Romana Prodiho přichází i nový impulz pro zahraniční politiku. Prodi se roku 1999 stává předsedou komise. Za jeho působení se v roce 2002 rozhodne přijmout euro jako jednotnou společnou měnu 11 zemí Eurozóny (Fabbrini, 2008, Farnesina, 2015b).

Podíl Itálie na integračním procesu ochabuje zejména na přelomu nového století. Tento ústup do postraní je spojen s vládou Silvia Berlusconiho a jeho euroskepcí. Analýze příčin pasivního přístupu Itálie v evropské politice se věnuje poslední kapitola práce.

Od podepsání Maastrichtské smlouvy se Evropa poněkud změnila. Vzniká spousta nových politických, ekonomických ale i kulturních problémů, které evropské státy nemohou řešit samy za sebe, ale musí k nim přistupovat na celoevropské úrovni. Je zřejmé, že i když státy leží na jednom kontinentu, liší se svou kulturou, historií a tudíž i svými názory na danou problematiku. Aktuálními otázkami evropské unie je řešení imigrační politiky a nestabilita hospodářského systému jižanských států. Tyto problematiky s sebou přináší mnoho sporů, které vedou k polemikám další budoucnosti EU. Řešení současné problematiky EU se věnuje poslední část této práce.

3 Klíčové faktory mající vliv na postavení Itálie v integračním procesu

Následující část práce je věnována dvěma nejdiskutovanějším tématům Italské republiky, a to rozdílu mezi severem a jihem a vlivu mafie na hospodářství země. S oběma problémy se země potýká již od samostatného sjednocení země a doposud se státu nepodařilo těmto nesnázím vymanit. Itálie je rovněž za oba dva fenomény častým terčem kritik ze strany EU. Cílem této části práce, jež je věnovaná příčinám a důsledkům výše uvedených problémů, je kriticky zhodnotit situaci a navrhnout její řešení.

3.1 Průmyslový sever vs. zemědělský jih

Největším problémem státu je, že se zapojil do evropské integrace dříve, než dokončil integraci své země. Stát byl sice sjednocený v jeden administrativní útvar, ale rozdíly mezi severní a jižní oblastí byly a jsou dodnes markantní. Pokud Itálie nezajistí ekonomický růst oblasti Mezzogiorna, mohla by v zemi nastat stejná situace jako v Řecku. Následující část je věnovaná příčinám rozdílu mezi bohatým severem a chudým jihem a řešení vážné situace Mezzogiorna, a to zejména za pomoci využití evropských fondů.

Jak již bylo zmíněno, Itálie je poměrně novým státem, ke sjednocení země došlo až roku 1861, což se značně podepsalo na fungování země jako celku. Nejmarkantnější rozdíl je mezi severem a jihem země. Jižní oblast se označuje názvem Mezzogiorno³. Aby práce přinesla odpověď na otázku příčin zaostalosti jihu země, je zapotřebí se vrátit do 19. století. Oblast Mezzogiorna byla původně monarchie, území se nazývalo Obojí království Sicílie. Království bylo po dobu několika staletí pod nadvládou francouzských a španělských rodů. Tato monarchie neměla žádné prvky moderního státu. V království vládl feudalismus, který způsobil velkou chudobu a hladomor. Sever země byl naproti tomu rozdroben na malé moderní státy a monarchie.

³ Abruzzo, Molise, Apulie, Basilicata, Kalábie, Sicílie, Kampánie, Sardínie

Po sjednocení země došlo k změnám v podobě uvalení nových daní a vojenským odvodům. Vojenská okupace země vytvořila silnou vlnu sociálních nepokojů. Za této situace dochází na jihu Itálie ke vzniku mafie, terorismu a v neposlední řadě k velké vlně emigrace. Po unifikaci státu došlo k odmítnutí vlády ze strany chudých obyvatel jihu. Nová vláda státu v čele s Giolittim situaci na jihu vysloveně přehlížela. Gaetano Salvemini, významný italský politik a historik, označil Giolittiho za „*ministra špatného života*” (Salvemini, 2000). Salvemini považoval za nesmyslné zavádět industrializaci na zemědělsky zaměřený jih země, nejlepším východiskem dle jeho pohledu byla modernizace zemědělství.

V souvislosti s pomalým růstem a přehlíživým přístupem vlády vzniká roku 1946 organizace SVIMEZ, bojující za hospodářský rozvoj Mezzogiorna. Úkolem této organizace je analýza a projektování návrhů na ekonomický růst jihu Itálie (Pasca, 2011). I když existují různé projekty na podporu jižanských regionů, Mezzogiorno funguje naprosto jiným způsobem. Tato oblast se zkrátka řídí pravidly, která vytváří mafie. K roli mafie se práce vrací ve třetí kapitole.

Následující část práce bude zaměřena na otázku co je vedle pozdního sjednocení země příčinou vleklých ekonomických problémů. Důvodů proč se Itálie není schopna integrovat v jeden vyvážený hospodářský celek totiž existuje několik. Patří mezi ně např. neschopnost italské vlády navrhnout reformy, které by napomohly ozdravit hospodářství země. Problémem je i propojení politické a podnikatelské sféry. Většinu médií vlastní představitelé politických stran. Například RAI byl založen koalicí socialistické a komunistické strany, další ze stanic RAI patřila Křesťansko demokratické straně, velká řada komerčních televizí patří největšímu mediálnímu magnátovi Silviu Berlusconiho. Berlusconiho politice je věnována kapitola o analýze pasivního přístupu Itálie k politice EU (Vyhnálková, 2013). Dalšími důvody pomalého hospodářského růstu oblasti Mezzogiorna je i styl podnikání a vliv mafie. Těmto příčinám bude pozornost věnována níže.

Již zmíněnou příčinou pomalého růstu je nízká konkurenceschopnost jižanských podniků. Sever je narozdíl od jihu oblastí, kde léta fungují podniky, které jsou schopné konkurovat i na zahraničním trhu. Problémem Mezzogiorna je to, že disponuje pouze malými rodinnými podniky, kde je majitel zároveň zaměstnancem. Tyto podniky nemají potřebu expandovat a rozšiřovat své výrobky do ostatních částí Itálie či světa. Právě tento přístup je jedním z faktů pomalého hospodářského růstu této oblasti. Tím, že

podnikání v oblasti Mezzogiorna spočívá pouze v malém rodinném kruhu, nevznikají žádná nová pracovní místa a nedochází k efektivnímu ekonomickému růstu těchto podniků. Konkrétním příkladem firmy, kterou jižní oblast tolik potřebuje by mohla být parmská firma Barilla. Tento podnik vyrábějící těstoviny a pečivo byl také původně pouze malým rodinným podnikem, který byl založen roku 1877 Pietrem Barillou. Pan Barilla byl ovšem velký vizionář, který se nespokojil pouze s malovýrobou. Již v roce 1910 zaměstnával 80 pracovníků a rok od roku se jeho firma rozrůstala. Majitel rodinné firmy se nebál cestovat a nebránil se inovacím výroby. Podnik je dodnes rodinný a jeho produkty se prodávají téměř po celém světě (Barilla, 2015). Na severu Itálie existuje mnoho značek, které mají velký úspěch jako zmiňovaná Barilla, jedná se zejména o výrobce automobilů a motorek. Právě tento typ podniků, jenž by byl schopen zaměstnat stovky lidí, jižní oblast Itálie velice potřebuje. O tom, že by se Mezzogiorno mělo více industrializovat, vypovídá i následující statistika, které nastiňuje procento firem, které se podílí svou výrobou i v zahraničí. Severo-západ země dosahuje 63,4% podílu výroby, severo - východ 19,3%, střed 12, 7 a jih spolu s italskými ostrovy tvoří pouhých 4,4% (Pasca,2011).

Pohled na řešení situace ze strany premiéra

Situace na jihu, působí dojmem velkého přehlížení. Italská vláda evokuje zdáním, že nechápe Mezzogiorno jako součást svého státu. Dokazuje to například srpnové vyjádření italského premiéra Renziho, které vypovídá o laxním přístupu řešení krizové situace. Premiér vzkázal obyvatelům jihu, aby už *“přestali kňučet a naříkat nad svou chudobou”*(Renzi in la Repubblica, 2015b). Tento vzkaz nenechal nikoho chladným. Roberto Saviano, významný italský novinář a spisovatel, obratem reagoval na tento výrok, tím že poukázal na alarmující počet lidí bez práce (Saviano in la Repubblica, 2015c). Spisovatele, který se tvrdě opřel do premiéra Renziho, podpořilo i politické hnutí Cinque stelle, které se vyjádřilo velice sarkastickým způsobem: *„Premiér již situaci oblasti Mezzogiorna vyřešil, vzkázal všem obyvatelům, aby přestali kňučet nad svou chudobou“* (la Repubblica, 2015c).

Počet nezaměstnaných v oblasti Mezzogiorna, na které novinář a spisovatel Roberto Saviano upozornil, dosahuje 5,8 milionů. Takto vysokou nezaměstnanost zažila Itálie naposledy roku 1977. Největší podíl nezaměstnaných tvoří ženy, jejichž průměrná míra nezaměstnanosti dosahuje k 35,6 % (la Repubblica, 2015c). Toto vysoké číslo

může vycházet také z postavení žen v italské domácnosti. V Itálii není na ženu pohlíženo jako na sekundární lidský zdroj, ale jako na hlavu rodiny, jejímž úkolem je hospodaření s penězi, které vydělá muž.

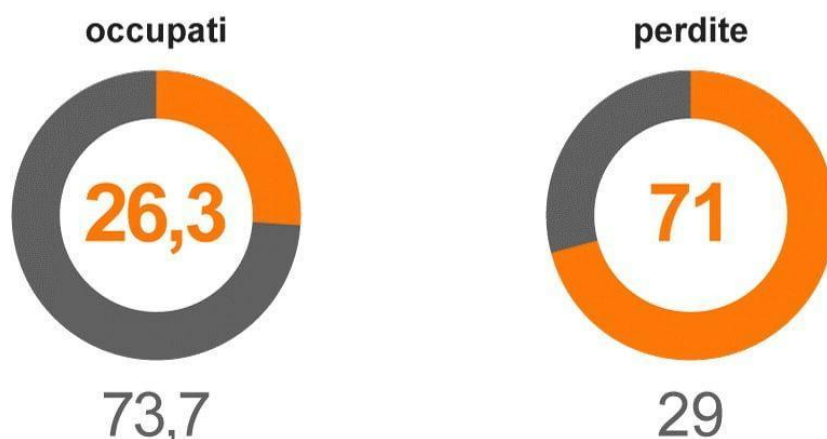
Následující graf, zobrazuje počet zaměstnaných obyvatel Mezzogiorna v porovnání s počtem zaměstnaných v oblasti severní části Itálie. Jak je z grafu patrné, 73,4% obyvatel oblasti severu nemá o zaměstnání nouzi, oproti tomu je na jihu země zaměstnáno pouhých 26,3%. Graf se svým titulkem apeluje na to, že je v oblasti Mezzogiorna zapotřebí minimálně 600 000 nových pracovních míst.

Graf č. 1: Rozdíl zaměstnanosti mezi severem a jihem Itálie

Emergenza lavoro: persi al Sud quasi 600 mila posti di lavoro nel periodo 2008-2014

Valori in percentuale

● MEZZOGIORNO ● CENTRO - NORD

Zdroj: *la Repubblica* (2015d)

Z důvodu takto vysoké nezaměstnanosti se oblast potýká i s nízkou porodností. Mít dvě děti je pro italskou populaci obrovský luxus, který si může dovolit jen málokdo. Dalším velkým problémem, který je způsobený touto kritickou situací je i tzv. odliv mozků. Mladá generace hledá lepší způsob žití a tak se stěhuje buď na sever země, nebo na západ Evropy či do Severní Ameriky. Jak uvádí následující část, v návaznosti na srpnové diskuze a alarmující počet nezaměstnaných dochází v listopadu roku 2015 k velkému obratu.

Záchranný plán pro obnovu rozvoje Mezzogiorna 2015-2023

Ministerstvo pro rozvoj v listopadu 2015 rozhodlo, že v průběhu patnácti let poskytne Mezzogiornu až 95 miliard eur. Tuto obrovskou sumu tvoří nevyčerpané peníze z fondů EU, nové dotace z EU a část peněz přichází i z fondu pro rozvoj. Ministerstvo pro ekonomický rozvoj plánuje za pomoci evropských dotací sestavit určitou formu *Marshallova plánu*, který se zaměří na obnovu infrastruktury jihu země. Plán pro rozvoj jihu se vztahuje k období 2015 – 2023 a jeho koncepce financování je odlišná od již předchozích plánů na záchranu jihu zejména z důvodu vytvoření nové struktury financování a také větší kontroly ze strany ministerstva pro ekonomický rozvoj (la Repubblica 2015e).

Ministerstvo by chtělo, aby se jih země zaměřil na oblasti, které tvoří největší příjem. Zejména by se jednalo o větší modernizaci zemědělství a podporu turismu. Finanční podpora těchto sektorů by napomohla i růstu zaměstnanosti. Tento balíček peněz premiér označil jako poslední možnou záchranu skomírajícího jihu. Renzi plánuje neposkytovat peníze přímo jednotlivým regionům. Finance byly v minulosti totiž městům poskytnuty již několikrát, nicméně skončily většinou v rukou mafie. Premiér chce nyní vytvořit novou strukturu pro hospodaření s těmito penězi. Plánuje vytvořit nezávislé společenství, které bude mít oprávnění hospodařit s poskytnutými penězi ve prospěch Mezzogiorna (Conte 2015).

Zajímavý je i postoj severních oblastí k oblasti Mezzogiorna. Tzv. Liga severu silně uvažuje o oddělení industrializovaných částí severu, konkrétně oblasti Veneta, od zbytku Itálie. Jih země táhne ekonomiku severu silně dolů, severní část tedy požaduje větší autonomii (Nídr 2014). Pokud jih země nezačne doopravdy hospodářsky růst je dost pravděpodobné, že se v budoucnu severní oblast odtrhne od zbytku Itálie. To by ovšem nejenom pro jih státu, ale i pro střed republiky představovalo vyloženou katastrofu. Itálie nicméně není jediným příkladem země s těmito problémy, obdobnou situaci můžeme pozorovat i ve Španělsku, kde se dokonce konalo referendum za samostatnost Katalánie. Toto referendum však bylo neúspěšné.

Obyvatelé Itálie i italská vláda doufá, že se tento záchranný plán podaří úspěšně aplikovat a Mezzogiornu se podaří alespoň částečně vyrovnat zbývající části Itálie. Již v předchozích letech se na rozvoj oblastí investovaly nemalé peníze, nicméně většina těchto peněz skončila v rukou již několikrát zmiňované mafie. Itálie má

s Mezzogiornem problémy již od sjednocení země. Od té doby už uplynulo 154 let a nedá se pozorovat žádná změna k lepšímu. S novým finančním plánem by se Itálie mohla opět dostat na samý vrchol evropské ekonomiky, ale to pouze za podmínky, že s poskytnutými penězi bude naloženo ve prospěch Mezzogiorna a ne v něčí osobní prospěch, konkrétně v užitek mafiánských bossů, jejichž pozice zaujímá v oblasti Mezzogiorna významnou roli. Roli mafie a jejímu vlivu na hospodářství země se věnuje následující podkapitola.

3.2 Role mafie

Následující kapitola úzce souvisí s hospodářskou situací Mezzogiorna. Kapitola je věnovaná mafii a její roli v ekonomice země. Právě mafie je jednou z dalších příčin pomalého hospodářského růstu. Stát se sice snaží proti nelegálním praktikám bojovat prostřednictvím útvarů pro boj s organizovaným zločinem, ale prozatím marně. Jedním z příkladů je tzv. Maxiproces, který odhalil nekalé praktiky mafiánských bossů, nicméně i přes tyto kauzy se nedaří rozsáhlou síť mafie zpřetrhat úplně.

Pro lepší pochopení role italské mafie bude v následující části popsáno, z jakých důvodů italská mafie vznikla a jakou podobu má struktura této organizace. Italská mafie s největší pravděpodobností vznikla v období sjednocení země, tedy v roce 1861. Jak již bylo zmíněno, jih země byl velice chudý a ani po sjednocení země nedošlo k razantním změnám, z tohoto důvodu se vytváří organizace označovaná slovem mafie. Mafie původně vznikla za účelem navrátit do země pořádek. Lidé patřící do organizace byli jedni z nejbohatších obyvatel země, měli tudíž prostředky k ovládnutí jednotlivých regionů bez ohledu na právní řád. Propojení mafie s policií a politickým světem má své počátky v roce 1947, kdy se na Sicílii objevila skupina kriminálních označovaných jako banditi. Místní policie nebyla schopna činnost banditů zastavit, a tak si zavolala na pomoc mafii, která tyto recidivisty zneškodnila (Arlacchi, 2002).

Mafie má strukturu pavouka či chobotnice, kterou nelze snadno popsat. Každý člen má svoji konkrétní roli, přičemž je zapřísáhnut mlčenlivostí za každé okolnosti. Organizaci netvoří jeden celek, ale spousta odnoží, které si mezi sebou konkurují. Odnože mafie jsou jako rodinné podniky, které se snaží vydobýt své místo na trhu, a to pomocí jakýkoliv prostředků. Mezi nejznámější odnože italské mafie patří sicilská

Cosa Nostra, neapolská Camorra a 'Ndrangheta sídlící v Kalábrii. Tyto názvy jsou spíše pojmenování pro policisty a média. Camorra by se nikdy nenazvala Camorou a 'Ndrangheta 'Ndranghetou, organizace se nazývají podle určitého systému, kterým se řídí. Například neapolská odnož pracuje v tzv. secondiglianském systému. Právě secondiglianský systém ovládl celé textilní odvětví a ve svých řadách nemá žádnou konkurenci.

Mafie se řídí heslem Nicola Machiavelliho, které je uvedeno v knize Roberta Saviana (2012): „*Ti, kdo zvítězí, ať už dosáhnou vítězství jakýmkoli způsobem, se za to nikdy nestydí.*” Machiavelliho citát dokonale vypovídá o přístupu mafie. Jedním z děl, které se věnuje mafii, je kniha Maria Puzza Kmotr, podle které se natočil i stejnojmenný film. Dle této předlohy si čtenář či divák může alespoň trochu představit, jak organizace funguje a jakých praktik využívá. I když je téma komerčně zpracované, důvěryhodně nastiňuje hierarchii organizace. Mezi nelegální činnost mafie patří výroba drog, hazard, padělání, lichva, pašování a prostituce. Šedá ekonomika tvoří přibližně 250 miliard euro, o které stát ročně přichází na daních (il Fatto Quotidiano, 2015). Vzhledem k tomu, že obyvatelé nemají jinou možnost než pracovat pro mafii, procento počtu nelegálně pracujících dosahuje nevídaných rozměrů. Následující výměr zabývající se počtem ilegálně zaměstnaných je staršího data, pochází z roku 2009, vzhledem ke skutečnosti, že od této doby nebyla vypracovaná podobná statistika vztahující se k oblasti Mezzogiorna. Největší podíl nelegálně zaměstnaných je v Kalábrii s 27%, přibližně 20% najdeme na Sicílii a v dalších oblastech Mezzogiorna (Pasca, 2011). Počet ilegálně zaměstnaných může dosahovat mnohem vyššího čísla, statistika byla pouhým odhadem.

Konkrétní příklady ilegální činnosti mafie

V práci již bylo vysvětleno z jakých důvodů mafie vznikla, byla popsána její struktura a byl uveden stručný výčet podnikových činností, kterými se mafie zabývá. Následující část se zaměří na konkrétní podnikatelskou činnost mafiánských klanů a jejich nelegální čerpání peněz z městských dotací a fondů EU. Práce se odkazuje na konkrétní kauzy a případy, na které poukázali přední italští spisovatelé a novináři, kteří byli přímými svědky podnikatelské činnosti mafie.

První příklad poukazuje na spojitost mafie s označením Made in Italy. Na původ zboží, které má být zárukou kvality a dokonalosti upozorňuje ve své knize Gomora, Roberto Saviano (2012). Jak tedy konkrétně textilní výrobky, ve snaze mít co nejnižší náklady na výrobu, vlastně vznikají? Světové značky věhlasných jmen jako Versace, Dolce Gabana, Valentino, Armani a jiné, si z důvodu zachování prestiže nemohou dovolit přesunout veškerou výrobu do Asie, proto své zakázky zadávají do oblasti Kampánie. V této části se oblečení nejvyšší kvality vyrábí v malých hangárech nebo přímo v domech šiček. Úředně tyto firmy neexistují, tím pádem neexistují ani zaměstnanci. Pokud, by k šití docházelo legálně, cena zboží by rapidně stoupla a výroba by se musela přesunout do asijských zemí, kde je levná pracovní síla. Kdyby se tak stalo, značky by ztratily svou prestiž a tím i vysoký zisk. Přesné údaje o konkrétním počtu podniků, nejsou dosud známy, vše probíhá v naprostém utajení. Malé podniky využívají pomoci mafie zejména kvůli nedostatku financí. Mafie poskytuje malým výrobnám výhodnou půjčku na nákup materiálu a výplatu mezd. Díky těmto půjčkám vzniká mezi nelegálními podniky a mafii pevný obchodní vztah (Saviano, 2012). Zboží, které zadavatel odmítne, většinou odkoupí mafie, která produkty dodá na černý trh. Celý proces probíhá v tichosti, i když se jedná o obchod obřích rozměrů.

Další z příkladů, který souvisí s rozvojem jihu, je podpora turistického ruchu. Roku 2005 byl představen velice ambiciózní projekt s názvem Europaradiso. Ten měl představovat jeden z největších turistických komplexů v jižní Itálii. Vyšlo však najevo, že o realizaci tohoto projektu má zájem právě mafie, proto je nyní projekt, a s ním i podpora cestovního ruchu jako takového, pozastavena (Forgione, 2010). Ilegální činnosti v cestovním ruchu byla narušena díky důkladnému vyšetřování ze strany policie a tajným antimafiánským organizacím. Narozdíl od pašování a ilegální výroby zboží s označením Made in Italy, se v této konkrétní kauze policie těší z úspěchu.

Pokud by se práce měla ohlédnout na aktuální zaměření mafie, tak jistě stojí za zmínku čerpání evropských dotací, které jsou mířené na podporu imigrační krize. Vedle dotací na imigrační politiku spatřovala mafie také hojný zdroj financí i v dotacích určených pro výstavbu areálu EXPO 2015. V následující části budou detailněji představeny tyto dva fenomény.

Mafiánským klanům se díky imigrační krizi dostává nové příležitosti v podobě ještě levnější pracovní síly a zároveň i nových příjmů z fondu mířících na pomoc

imigrantů. Lidé, kteří jsou na útěku ze země, kde bouří válka, vřele přijímají práci a střechu nad hlavou nabídnutou mafií (Manti, 2014). Právě spojitosti mezi mafií a imigrační krizí, se zabývá jeden z největších Maxiprocesů současnosti. Nejaktuálnější kauzou související s migrační krizí, je odhalení mafiánských praktik přímo v hlavním městě Itálie. I přesto, že je mafie zmiňována pouze v souvislosti s oblastí Mezzogiorna, její moc se rozpíná po celé Itálii i světě. Celý proces odehrávající se v Římě souvisí se jménem Massimo Carminati. V této kauze bylo obžalováno 46 lidí, kteří byli obviněni z propojení mafiánského světa se světem politickým. Firmy, které měl ve vlastnictví Carminati, získávaly veřejné zakázky téměř ve všech sférách od oprav domů až po svoz odpadu (Pasciuti, 2014, Eurozprávy.cz, 2015). Nová mafie označovaná *La mafia Capitale* měla dokonce čerpat z fondů pro výstavbu táborů pro uprchlíky. Jeden ze zásadních odposlechů kauzy, který souvisí s čerpáním fondů pro výstavbu azylových táborů, zní takto: *"Máš ponětí, kolik vyděláváme na imigrantech? Uzavřeli jsme rok s obratem čtyřicet milionů eur... všechen zisk je z cikánů, nouzového ubytování a od imigrantů. Obchod s drogami tolik nevynáší."* (Týden, 2015).

Italská mafie využívá příležitosti tam, kde se nabízí. Již byla zmíněna uprchlická krize, ale rok 2015 se v Itálii konala světová výstava Expo, která čerpala spoustu peněz ať už z dotací EU, tak dotací pro místní rozvoj. Mafie se samozřejmě i v tomto případě chytla příležitosti a s radostí se zapojila do konání této velkolepé akce. Ještě před zahájením výstavy podala milánská prefektura 68 zakázek činnosti, které byly spojeny zejména s výstavbou expozičních areálů (BusinessInfo.cz, 2015). Počet těch, kteří svou činnost na EXPO provozovali skutečně nelegálně, není dohledatelný. Korupce je zkrátka všude, vše souvisí s dobrými kontakty uvnitř policie i vlády.

Ještě před rokem byla souvislost mafie s imigrační krizí, ale i výstavbou areálu EXPO 2015 pouhou domněnkou. Aktuální kauza spojená s uprchlickou krizí, dosahuje mnohem větších rozměrů, než mnozí předpokládali. Důležitá je nyní otázka, jak k dalšímu fenoménu italské mafie přistoupí Itálie i EU. O boji Evropské unie proti organizovanému zločinu je zmínka na konci této kapitoly.

Způsob čerpání peněz mafie z veřejných zakázek a dotací

Již bylo zmíněno několik konkrétních případů u kterých mafie čerpala zejména městských a evropských dotací. Většina těchto peněz byla směřována na rozvoj jihu, nicméně se těchto veřejných zakázek většinou ujala mafie. Jak k přerozdělení peněz

dochází ukáže následující příklad, který uvádí kniha P. Arlacchiho (2002). Veřejná instituce zadá zakázku v hodnotě několika milionů euro. K výběru podniku dochází na základě konkurzu. Firma, která získá tuto částku, musí část peněz vložit do zaměstnaneckých dávek, což ji může stát až třetinu výdajů ze získané sumy. Firma, která vyhrála konkurz, uzavře vedlejší poddodavatelskou smlouvu na tutéž částku s podnikem, který vede mafie. Mafiánský podnik si s vyplácením zaměstnaneckých dávek nedělá starost. Firma pod vedením mafie je schopna zakázku zrealizovat i o 30% levněji než legální podnik. Zbytek peněz si členové podniku rozdělí mezi sebe.

Vliv integračního procesu na činnost mafie

V souvislosti s těmito vybranými případy vyplývá že, integrační proces, vznik Evropské unie, a s ním spojeno evropské financování silně podporuje činnost podnikání mafie. Výše zmíněný záchranný plán na obnovu rozvoje země, který by měl obnovit infrastrukturu jihu, není prvním projektem. Pro období 2007-2013 byla jen pro Kalábrii poskytnuta finanční injekce v podobě 1,5 miliardy eur z evropského fondu regionálního rozvoje, přes 430 miliónů eur z Evropského sociálního fondu a další 1 miliarda pro rozvoj zemědělství (Forgione, 2010). Kam se ale tyto peníze rozkutálely, se asi nikdo nedozví. Jedno je jasné, tato suma nebyla investovaná do rozvoje oblasti. Vypovídající jsou články z roku 2015, jejichž titulky obsahují slova typu *Mezzogiorno sempre più povero*⁴ (Barone, 2015) nebo *Puglia, quasi uno su tre è povero*⁵ (Cassano, 2015). Výsledky vyšetřování pro boj proti mafii poukázaly na neoprávněné přijetí státních příspěvků. I přes několik stovek žalob je italská justice bezmocná. Korupce je zkrátka všude a prokazatelnost těchto nelegálních praktik je nesnadná. Velice zajímavé je vyčíslení finančních nesrovnalostí souvisejících s čerpáním z fondů EU, kterému se věnuje ve své knize *Ndrangheta* Francesco Forgione (2010). Výše částky zpronevěřených peněz z fondu EU z roku 2006 dosahovala částky 1 miliardy, a to na základě 12 000 nesrovnalostí nahlášených všemi členskými státy, ve skutečnosti tato částka může být mnohem vyšší. Alarmující je, že pouze oblast Kalábrie, která tvoří zhruba 0,4% populace z celé Evropy dochází až k 1,58% podvodů, a to je zmíněn pouze jeden z regionů Mezzogiorna. Pokud se Itálii nepodaří zabránit přerozdělování evropských peněz ve prospěch mafiánských klanů, celý plán pro období 2015 – 2023

⁴ překlad: Stále chudší Mezzogiorno

⁵ překlad: Apulie, jeden ze tří trpí chudobou

bude znovu pouze marnou snahou zachránit oblast před vysokou nezaměstnaností a chudobou.

Vzhledem k těmto faktům by se nejen Itálie, ale i celá EU měla více zaměřit na boj proti organizovanému zločinu. Organizovaný zločin se netýká pouze Itálie, existuje ve všech členských zemích, Českou republiku nevyjímaje. Nicméně Itálie je na samém vrcholu organizovaného zločinu. Evropská unie by měla hlídat, kde přesně peníze z evropských fondů končí a snažit se ověřit pravost dokumentů získaných ke konkrétní veřejné zakázce. Vzhledem k těmto faktům vznikl roku 2012 výbor pro boj s organizovaným zločinem, v jehož čele je italská politička Sonia Alfano. Výbor jako takový vznikl teprve před třemi lety a jeho boj s organizovaným zločinem není tudíž příliš efektivní. Předsedkyně výboru zdůraznila, že je zapotřebí zabavovat majetek mafiánských bossů. V majetku mafie proudí její největší síla. Dále navrhuje posílení vztahu institucí Evropské unie s institucemi mimo EU (Evropský parlament, 2012). Evropská unie by se měla důkladněji zaměřit na šedou ekonomiku a s ní již zmiňovaný boj proti organizovanému zločinu. Tato problematika je jednou z nejvážnějších oblastí EU, avšak velice opomíjenou.

Integrační proces a globalizace určitým způsobem napomohla k šíření mafie po celém světě. Italskou mafii nalezneme v Americe, kam po sjednocení Itálie emigrovaly desítky milionů lidí, včetně mafiánských bossů. Největší koncentrace členů organizace je ve Španělsku a Německu. I tam mafie přenesla své podnikatelské záměry a podnikání v dalších zemí jim umožňuje snazší pašování zboží napříč světem.

Problém související s pomalým hospodářským růstem Mezzogiorna a vlivem mafie na ekonomii státu byl v práci zmíněn zejména z toho důvodu, že obě dvě oblasti jsou častým bodem diskuzí mezi ostatními členskými státy. Představitelé Italské republiky se často brání tím, že spousta jiných ekonomických a sociálních problémů řeší i ostatní členové unie. Nicméně Itálie, jak již bylo zmíněno, se s těmito problémy potýká od samého sjednocení i proto velice těžko přijímá kritiku ze strany ostatních evropských států. Na obě dvě příčiny, které jsou zdrojem nerovnováhy země, naváže další kapitola věnována přístupu Itálie k EU. Následující kapitola doplní zmíněnou problematiku, celkovým přístupem představitelů státu k integračnímu procesu i aktuální roli Itálie v EU.

4 Současný přístup Itálie k evropské integraci a porovnání s ostatními členy

Poslední část práce poukazuje na přístup Itálie k politice EU. Tato část bere ohled na již zmiňovanou problematiku italského hospodářství. Druhá kapitola, která se věnovala postavení Itálie v integračním procesu a vypovídala o velice proevropském přístupu Itálie. S příchodem roku 2000 přichází velký zlom, kdy se již Itálie neangažuje na evropském politickém poli, tak jako dříve. Jedním ze základních cílů práce bylo analyzovat pasivní přístup Itálie v politice EU a vliv tohoto přístupu na roli Itálie v procesu evropské integrace. V následující části jsou proto popsány příčiny i důsledky této neočekávané euroskepce ze strany Itálie, jejíž počátky jsou spojovány s příchodem nového tisíciletí. Dále je tato kapitola věnována zhodnocení aktuálního přístupu země k EU a stručnému porovnání s ostatními členskými státy.

4.1 Příčiny pasivního přístupu Itálie v politice EU

Průlomovým okamžikem v přístupu Itálie k integračnímu procesu je příchod nového tisíciletí. Změna tradičního vnímání evropské integrace ze strany Itálie souvisí s nástupem euroskeptického Silvia Berlusconiho. Ten se roku 1994 stává premiérem a nejmocnější osobností Itálie. Tento muž je jedním z největších italských mediálních magnátů. Založil kanál Telemilano 58, odkoupil deník Il Giornale a je také vlastníkem milánského fotbalového klubu. Jeho moc spočívala hlavně v médiích. Berlusconi pochopil, že právě přes média si může získat největší důvěru obyvatel. Televizní noviny byly po většinu času určitou černou kronikou, plnou vražd a katastrof. Nejoptimističtější sdělení byla většinou ta, ve kterých figuroval právě Berlusconi. Této významné politické postavě se podařilo bravurně manipulovat s lidmi, bez ohledu na to, že jeho mediální moc byla ve střetu s politickými zájmy. Berlusconi byl již několikrát obžalován za krácení daní, ilegální čerpání peněz nebo dokonce zneužití nezletilé dívky. Dodnes se Berlusconi úspěšně daří čelit všem těmto obviněním.

Berlusconi měl odlišný přístup a postoje než většina evropských západních států. Berlusconiho bylo během mandátu v období 2001-2006 vyčítáno zejména úzké přátelství s představiteli zemí, které nebyly součástí EU. Bývalý premiér měl velmi

blízké vztahy s Tureckem, Ruskem či Lybií (Vyhnálková, 2013). Právě tento italský premiér byl jedním z největších zastánců připojení Turecka k EU. Vedle odlišných politických názorů byl italskému premiérovi často vyčítán i jeho nevybraný způsob chování. Nechvalně známým prohrěškem Berlusconiho bylo jeho prohlášení o německém poslanci, kterého označil za “kápa nacistického koncentračního tábora” (Honzák, 2006). Členové EU doufali v rychlý odstup této velké italské osobnosti. Nicméně v roce 2008 se italský premiér na evropskou scénu vrací v plné síle, a to se slibem, že se bude snažit podpořit růst Evropy (Euroskop, 2008). EU jej ale i nadále odsuzovala za jeho blízké vztahy s východními zeměmi, další kritika se týkala nestálosti a nerozhodnosti italské politiky. Berlusconi oproti tomu často kritizoval přístup Evropské komise, a sice že jej představitelé členských států kritizují za nezavedení reform, které by upravily nestabilitu Italské republiky (Honzák, 2006). Východní přátelství tohoto italského premiéra mělo i své výhody. Právě blízké přátelství s ruským prezidentem Putinem silně ovlivňovalo Berlusconiho vztah s EU nejen v negativním světle. V období rusko-gruzínské krize byl Silvio Berlusconi označen bývalým prezidentem Nicolasem Sarkozym za zachránce, protože právě italský premiér prý napomohl ukončit tento konflikt kvůli vřelým kontaktům s Ruskem (Mazzone, 2014).

Nejen politika Silvia Berlusconiho, která narušila tradiční vztah Itálie s EU, ale i celkový pasivní přístup představitelů státu, je častým terčem kritik ze strany ostatních členů unie. Jak zmiňuje jeden z článků s vypovídajícím názvem *Guelfové a Ghibellini v Evropské unii*, který se věnuje pasivitě Italské politiky vůči Evropské unii, Italové nikdy nebrali evropskou politiku jako doplněk domácí politiky, ale jako náhradu vlastní vlády. Neschopnost italské politiky spočívá zejména v obrovské korupci, ale i v povaze italského národa (Chuka 2010). Ne nadarmo se Italové spojují s hesly jako *dolce vita* či *dolce fare niente*. Heslo *dolce fare niente*, neboli sladké nic nedělání, vypovídá i o politickém vedení Italského státu. Tímto heslem je sice chápání italské politiky velice zlehčeno, ale částečně pravdivé. Od sjednocení země nebyl schopný žádný politik zavést takové reformy a opatření, které by nastavily v zemi rovnováhu. Italské politické zastoupení v italské komisi zkrátka s oblibou vyjadřuje své názory a plánuje, ale nenapomáhá tyto plány realizovat skutečnými činy a konkrétními návrhy. Právě tento přístup popisuje i období předsednictví Itálie, na které poukáže další část práce.

Nyní má Itálie nového lídra, a to premiéra a bývalého starostu Florencie, Matteo Renziho. Matteo Renzi byl chápán jako zachránce Itálie, který by vnesl do politiky svěží vítr v podobě nových reforem, které země tolik potřebuje. Nicméně zavedení nových reforem probíhá velice složitou formou a vysoká očekávání v podobě lepšího chodu státu pomalu opadávají. Postoji nového premiéra Renziho byl již zmíněn v souvislosti s problematikou Mezzogiorna. Renzi vešel do politického světa s obrovským elánem, který podlomila hospodářská situace Itálie. Celá Itálie očekávala ze strany premiéra velké změny, ale i po roce jeho vedení se země velkých změn nedočkala. Jak popisuje spisovatel a novinář Andrea Scanzi (2014), velká část Renziho reforem je falešná, Italové nového premiéra přijali až s příliš velkým entuziasmem. Renzi slíbil, že se bude podílet na eliminaci italských institucí, o jejichž chodu ztrácí vláda přehled. Premiér ale prozatím místo eliminace nové instituce vytváří, konkrétní číslo je 25 000 nových institucí. Právě rozdělení moci mezi regiony a vládou státu je velice rozporuplnou otázkou, na kterou by se Itálie měla zaměřit během budoucích let. Dalším bodem Renziho reforem byl boj s mafií, ani v této oblasti se však země prozatím nedočkala konkrétních návrhů.

Nový premiér neustále hovoří o nových reformách, ale prozatím nebyl schopen mluvit o konkrétních činech. V podobném duchu se nese i jeho vztah k EU. Jeho přístup k EU nastiňuje další část, která se věnuje předsednictví Itálie pro druhé pololetí roku 2014, kde měl italský ministr prostor ukázat své postoje. Příchod nového ministra, znamená po euroskepci Berlusconiho alespoň návrat k tradičnímu proevropskému přístupu.

Předsednictví Itálie

O přístupu Itálie k EU vypovídá i její předsednictví za období červen až srpen 2014. Italské vize byly opět plné emocí. Italský premiér Renzi ovšem hovořil velmi obecně až filozoficky. Premiér mluvil zejména o hospodářském růstu a kulturní jednotě Evropy. Zdůraznil, že by se Evropa měla zaměřit na inovaci. Dalším bodem jeho řečnictví na začátku předsednictví byla imigrace. Žádal, aby si EU uvědomila, že všechny členské státy tvoří společnou hranici a požadoval pomoc a solidaritu od dalších členských států (Kaleta, 2014, EuroZpravy.cz, 2014). Premiér sice hovořil o jednotě a posílení hospodářského růstu EU, ale nejdříve by tyto plány měl implementovat na

zadluženou Itálii, která není jednotná a hospodářsky zcela nevyvážená. Pokud by práce měla vyhodnotit předsednictví za druhou polovinu roku 2014, nelze dohledat žádné klíčové kroky, které by vedly ke změně. Premiér při hodnocení předsednictví opět zdůraznil, že je nezbytné překonat hospodářskou recesi a zároveň zmínil nutnou investici do budoucnosti dětí (Evropský parlament, 2015a).

Na webových stránkách přímo věnovaných předsednictví Itálie je volně k dispozici *Programma dell'attivit  del consiglio*. Tento 108 stránkový dokument velice emotivn  popisuje kritickou v yši nezaměstnaných mezi mladými a apeluje, že by se unie měla zaměřit na vytváření nových pracovních míst. Dále zd razn je, že by EU měla dodr žovat evropsk  práva a posílit boj proti terorismu. Cel y dokument je velice ambiciózní a apeluje na zmenu k lep simu, bohužel ani v tomto dokumentu nelze dohledat, jak této zmeny dosáhnout (Consiglio dell'Unione Europea, 2014). Zde se opět práce vrací ke způsobu chápání EU Itálií. Ital st  politici rádi a emotivn  vyjadřují své velice ambiciózní názory, ale nikdy neodpovídají na otázku, jak těchto cílů dosáhnout. Itálie, jak se zdá, i po několika letech pořád nechápe EU jako doplněk své politiky, ale jako sou ast italsk  politiky s tím, že se s oblibou nech  v st politikou ostatních členů EU.

Politika Itálie a její pr stup k EU je jedním “za arovann m kruhem”. Premiér zmiňuje, že si Italové musí uvědomit, že svými zdroji pr sp vaj  více, než od EU pr j maj , ale pr tom, jak již bylo zmíněno, je Itálie druh m nejzadlu en j m státem Evropy, příčemž v t šina dotací pr j man ch z evropských fondů kon  v rukou mafie nebo s nimi není naloženo vůbec. Dále Renzi siln  apeluje na budoucnost nov  generace, ale sám zatím neudal konkr tn  návrh pro svou zemi, která m  mezi nezaměstnanými nejv t  procento mladých lidí. A jak vlastn  italsk  premiér Renzi vnímá evropskou integraci? Jedno z vyj dř n  Mattea Renziho zní takto:

„Itálie musí najít způsob, jak d t evropsk  unii duši. Pro nás je Evropa m stem svobody, nechápeme ji jako pevnost, ale místo, kde dochází k dialogu. Hájit svou identitu znamen  uzavřít se a znovu postavit svou pevnost, abychom si zabezpečili určitou jistotu, musíme si uvědomit, že svoboda je zaji t n  jistoty. Opakem integrace je deintegrace, rozpad, destrukce a zkáza.” (Presidenza Italia del Consiglio dell'Unione Europea, 2015)

Tento výrok je opět pojat velice filozoficky a s nadhledem. Vyjádření představuje určitý strach, který vychází z rozpadu unie. Opět vypovídá již o tolikrát zmiňované závislosti italské republiky na Evropské unii. Závislost vyplývá jak z historického kontextu tak současného stavu. Spousta problémů týkajících se Itálie včetně migrační krize, která je v práci zmíněna v následující části, by nemohla Itálie bez pomoci Evropské unie zvládnout.

S podobným názorem přichází i nynější prezident Mattarella, který hovoří o Evropě jako osudu Itálie a o jednom z důvodů demokracie v zemi. Prezident Italské republiky v jednom ze svých projevů zdůrazňuje dvě současné otázky EU, jednou z nich je migrace, a další s migrací související, změna Dublinského aktu. Mattarella zdůraznil, že se na Evropu přivalilo mnoho utrpení, dříve než se Evropa stihla vyrovnat se svou vlastní zodpovědností vůči členským státům. Z těchto důvodů apeloval na soudržnost Evropy a vzájemnou pomoc mezi jednotlivými členy unie (la Repubblica, 2015f).

4.2 Aktuální pohled EU na Itálii a společná problematika

V předchozí části bylo nastíněno, jak Itálii prezentuje premiér Renzi, ale jak Itálii vnímají ostatní členské státy EU? EU vnímá Itálii, hned po Řecku, jako jeden z nejzadluženějších států, který neumí vyřešit krizi jihu země.

Jedním z posledních úderů ze strany unie pro Itálii bylo překročení mléčných kvót. Za nedodržení limitů produkce mléka musí Itálie zaplatit pokutu ve výši 30,5 miliónů eur. Proti této pokutě se silně staví italská vláda i zemědělci. Itálie však není jediná, která za nedodržení mléčných kvót musí zaplatit. Například Německo musí vyplatit desetinásobek toho co Itálie, za Německem následuje Polsko s pokutou 161,5 miliónů (la Repubblica, 2015g). Se souvisejícími protesty ze strany zemědělců i členů EU, se v dubnu roku 2015 mléčné kvóty po třiceti letech zrušily. (Evropský parlament, 2015b).

Dalším terčem kritik ze strany EU k Itálii byla péče o životní prostředí státu. Z 97 trestných činů, z kterých byla Itálie obviněna, se 20% týká životního prostředí. Nedostatky evropská komise spatřuje zejména v špatném čištění odpadních vod. I

Problémy související s životním prostředím se týkají opět oblasti Mezzogiorna. Itálie dostala ultimátum situaci řešit. Za indispozice v oblasti čištění vod dostala Itálie pokutu ve výši 480 miliónů (Schacchioli, 2015).

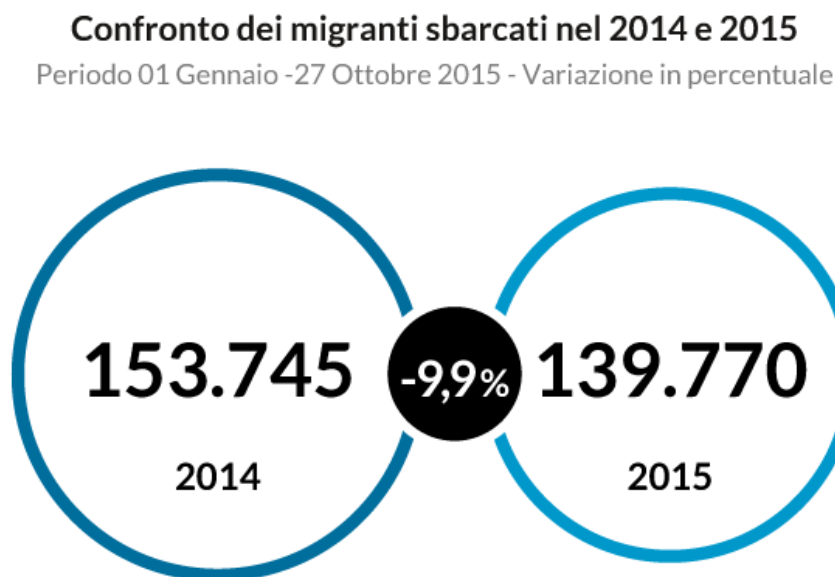
Nejaktuálnějším a denně řešeným problémem je uprchlická krize. Celou Evropu téma imigrační krize rozdělilo na dva tábory. Jeden tábor tvoří ti, kteří chtějí uprchlíkům podat pomocnou ruku a druhý tábor tvoří lidé plní odporu. Jak se tedy k této situaci staví Itálie?

Itálie byla první členskou zemí, které se imigrační krize dotkla, o první větší pomoc ze strany EU žádala již v roce 2011, kdy se potýkala s velkým přílivem tuniských běženců. Již tehdy italský ministr vnitra Roberto Marroni varoval, že situace v Itálii může mít fatální důsledky pro celou Evropu. Ministr kritizoval Brusel za pomalou zpětnou vazbu (Euroskop, 2011). Nyní se píše rok 2015 a dá se konstatovat, že měl italský ministr vnitra pravdu. Prvním velkým okamžikem a počátkem mediálního boomu bylo dubnové potopení lodi, při které zahynulo na 700 běženců. Šlo o zatím největší tragédii ve spojitosti s migrační krizí (Quarantino, 2015).

Itálie má v imigrační politice dvě tváře, jako spousta ostatních států unie. Rozporuplný je celý přístup státu, na jedné straně kritizují země, které odmítají kvóty na počet přijímaných uprchlíků. Na straně druhé, Italská republika uprchlíky odmítá přijmout. S celou imigrační krizí souvisí i takzvaný Dublinský akt, který byl sepsán v roce 1990. Předmětem aktu byl soulad členských států EU v oblasti azylové a migrační politiky. Teprve rok 2014 poukazuje na neúplnost této smlouvy. V dokumentu bylo přímo napsáno, že uprchlík, který přijede do dané země, může požádat o azyl pouze v této zemi. Ujednání, jak se ukázalo, nefunguje, protože nával uprchlíků je tak silný, že země nemohou přijmout všechny žádosti. Itálie volá po reformě dokumentu. Předseda evropské komise Junker prohlásil, že nejpozději do jara 2016 přijde komise s novým návrhem na řešení migrační krize (Euroskop, 2015b).

Rok 2015 je pro Itálii ve znamení poklesu přílivu uprchlíků, jak lze vidět v grafu v roce 2014 dosahoval počet imigrantů vyloděných v Itálii 153 754, na proti tomu počet uprchlíků vyloděných na území Itálie v roce 2015 činil 139 770. Pokles způsobil zejména větší počet vylodění na řeckých ostrovech.

Graf č. 2: Rozdíl v přílivu uprchlíků mezi lety 2014 a 2015

zdroj: la Repubblica (2015h)

4.3 Porovnání Itálie s ostatními členskými státy

Itálie není jedinou zemí, která prochází krizí. Evropskou unií zmítají problémy, o kterých před sjednocením neměla unie ani ponětí. Za připomenutí stojí Řecko, kterému hrozil odchod z Eurozóny. Právě tato země je jedním z nejzadluženějších států Eurozóny, hned za Řeckem následuje právě Itálie, kde by vzhledem k zmíněným problémům mohla nastat podobná situace jako v Řecku.

S příchodem nových problémů, kterými jsou například stávající imigrační krize, vznikají i rozdílné názory týkající se společné ekonomiky. Evropská unie, ale nežije pouze uprchlickou krizí. Jednou z nejdůležitějších vizí EU je návrat k hospodářskému růstu unie, pomocí posílení dohledu nad hospodářskými politikami a trvale snižovat růst nezaměstnanosti. Dalším bodem je posílení eurozóny a ozdravení finančního sektoru (Evropská komise, 2014).

EU v roce 2010 určila novou strategii na období deseti let. V novém strategickém plánu je jako hlavní cíl stanoven již zmiňovaný hospodářský růst a boj s vysokou nezaměstnaností, dále výzkum a vývoj, zaměření se na změnu klimatu a

udržitelného zdroje energie, vzdělání a boj proti chudobě (Evropská komise, 2015a). Vedle Itálie, která vyžaduje velké opatření z důvodu velké hospodářské nerovnováhy, sem patří i Francie, Bulharsko a Portugalsko. Řecko a Kypr tvoří samostatný celek, kterému je věnován na míru šitý ozdravný program (Evropská komise, 2015b).

Vedle hospodářské krize, přílivu uprchlíků a připojení zemí východní Evropy, je velkým otazníkem i odchod Velké Británie z unie. Velká Británie, měla vždy svůj tradiční konzervativní postoj, kterým názorně poukazovala, že se nikdy nebude chovat tak, jak přikazuje Evropa. Odstoupení Velké Británie by nicméně mohlo znamenat zvýšení nerovnováhy EU. Italský premiér řekl, že budoucnost Evropy bez Británie, jako jednoho ze zakládajících členů, nemá smysl (Il Sole 24 ORE, 2015).

Co se týká konkrétních kauz, kterými se nyní zabývala EU, tak to byly například daňové úniky firmy Fiat a Starbucks. Fiat přemístil své sídlo do Lucemburska a Starbucks do Nizozemska, a to z důvodu výhodných daňových podmínek. Daňové výhody, které se dostaly k těmto dvěma velkým obchodním řetězcům, jsou v rozporu s pravidly EU. Unie zdůrazňuje, že národní daňové úřady, nemohou poskytovat daňové výhody proti konkurenci (Hospodářské Noviny, 2015). Obě firmy platily pouze minimální daně, nicméně nyní musí podniky uhradit pokutu ve výši až 30 milionů eur (Houska, Bartošová, 2015). Další skandál, který ohromil celou EU je manipulace s emisemi v německé firmě Volkswagen.

I přes všechny zmíněné problémy EU zvažuje rozšíření prostoru o další členské státy. Mezi kandidáty patří země západního Balkánu, tedy Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Makedonie, Kosovo. Mezi země, které se o kandidaturu snaží již několik let patří i Turecko. Zmíněné země mají dostatek svých politických a strukturálních konfliktů a jejich zapojení do EU by bylo možnou pohromou pro celou Evropskou unii (Europa.eu 2015).

Pohled na EU ze strany veřejnosti

Na závěr srovnání Italské republiky s ostatními členy evropské unie se práce zaměří na veřejné mínění všech členských států. Některé odpovědi jsou velice

zarážející. Následující část vychází z dat Evropské komise z tzv. barometru, který se zabývá právě veřejným míněním.

Zaměří-li se práce na názor na EU ze strany veřejnosti, pak od roku 2014 můžeme pozorovat růst nedůvěry, a to zejména díky migrační krizi. Výsledky měření z roku 2015 vypadají následovně. Budoucnost EU vidí v pozitivním světle 53% Italů. U Francie je procento podpůrců EU o něco nižší, a to 50%. Nejskeptičtější v ohledu na budoucnost jednoty EU je již tradičně Velká Británie a nyní i Řecko s 41%. Mezi národy, pro které je budoucnost jednotné Evropy velice důležitá patří s 70% Irsko, Dánsko, Chorvatsko, Rumunsko a Malta.

Co se týče oblasti, kterými by se z pohledu veřejnosti měla EU věnovat nejintenzivněji, pak převažuje oblast migrační politiky. Například Řecko, kterého se týká migrační krize velice intenzivně, nepovažuje tuto problematiku za nejdůležitější. Pro obyvatelé Řecka tvoří největší problematiku ekonomická situace a nezaměstnanost. Podobné hodnoty jako Řecko vykazovalo i Španělsko. Italové naopak považují za nejdůležitější otázku EU imigrační krizi, tento názor sdílí až 43%, oproti tomu 32% populace Itálie považuje za důležité zaměřit se na problematiku nezaměstnanosti.

Nejzajímavější je ovšem veřejné mínění o terorismu. Mezi země, které považují terorismus za největší problematiku EU, patří Česká republika s 30%. Naše země je v této oblasti na první příčce, což je pro zemi, kterou prozatím žádný teroristický útok nezasáhl velice pozoruhodné. Důležitost řešení oblasti otázky terorismu pomocí EU, pokládá za důležité pouhých 19 % Francouzů, stejný počet vykazuje i Itálie.

Oproti tomu na dotaz, kde obyvatelé spatřují největší problém svého státu, většina dotázaných odpověděla vysoká nezaměstnanost. Například až 73% Španělů, pokládá nezaměstnanost za největší problém země. U Itálie je to 51%, kde největší podíl nezaměstnaných tvoří již zmiňovaná oblast Mezzogiorna.

Jednou ze zajímavých otázek dotazníku bylo, zda se cítíte být občanem Evropské unie. Žádný národ neměl méně jak 50% kladných odpovědí. Konkrétně 53% Italů se cítí být občanem EU, což není až tak vysoké číslo, důvodem může být již zmíněná migrační krize (European Commission, 2015).

Pokud se kapitola zaměří na zhodnocení zavedení eura, tak i přes počáteční překážky si většina zemí eurozóny neumí představit, že by se vrátili ke své národní

měně. Itálie přiznává, že se jí s lirou vedlo lépe, ale za její znovuzavedení se nestaví žádná z politických stran. Itálie měla nemalé problémy se svou domácí měnou. Země se za období liry potýkala s vysokou inflací a vysokými úroky, i z těchto důvodů Itálie pevně stojí za upevnění pravidel Eurozóny. Kladně se k euru staví i země Beneluxu, Finsko, Slovensko a Rakousko. Vyloženě odmítavý postoj k euru mají Němci. Většina Němců se domnívá, že marka byla silnější měnou, než je euro. Ovšem němečtí politici mají opačný názor a za společnou měnou Evropy si pevně stojí. Podobně jako Němci jsou na tom i Francouzi. Euro odmítá až 60% obyvatel Francie a názor u politiků je podobný jako v Německu. Otázkou zůstává, co by se stalo, kdyby z eurozóny vystoupilo Německo, které je největším tahounem EU i eurozóny (Bydžovská 2011).

Z dotazníku vyplývá, že Italové chápou EU jako velice důležitý prvek pro správný chod svého státu. Avšak s nadcházejícími problémy důvěra v Evropskou unii a její instituce opadá, tento fakt se netýká pouze Itálie, ale i ostatních členských států. Zároveň až 73% Italů by si přálo vědět o více svých evropských právech. I když důvěra v evropské instituce ze strany italských občanů opadá, tak by si většina dotázaných nedovedla představit, že by Itálie nebyla součástí Evropské unie.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo analyzovat příčiny pasivního přístupu Itálie k politice Evropské unie, s ohledem na historii státu a aktuální hospodářskou situaci, která má své kořeny již při počátcích integračního procesu.

Odpověď na otázku proč je Itálie ve své evropské politice neaktivní, lze částečně dohledat již v první kapitole, jejíž podkapitola je věnovaná historii státu. Tato část práce zmiňuje, že se Itálie integrovala v jeden územní celek až roku 1861. První ani druhá světová válka nenapomohla integraci Itálie v jeden hospodářský celek a i proto Itálie využila příležitosti zapojit se ihned do evropské integrace, a to zejména z důvodu vidiny hospodářské pomoci od ostatních evropských států, které byly do integrace Evropy zapojeny.

Odpověď na otázkou co je hlavní příčinou hospodářské nerovnováhy země, se v práci nachází ve třetí kapitole, která se věnuje klíčovým faktorům mající vliv na postavení Itálie v integračním procesu. Mezi tyto dva faktory, které jsou zmíněny častou kritikou ze strany EU, náleží problematika tzv. Mezzogiorna a mafie. Zemi se dlouhodobě nedaří industrializovat jižní oblast státu, a to navzdory četným tendencím. Mezzogiornu byla pomocná ruka podána nesčetněkrát, nicméně tato pomoc nebyla účelně využita, většina financí skončila v rukou mafiánských bossů. S oběma fenomény se stát neumí ani po 154 letech vypořádat. Integrační proces usnadnil pašování zboží po celé Evropě i světě. Mafie umí využít každé příležitosti a čerpání peněz z evropských fondů jí není cizí. Právě i dlouhodobý neúspěch Itálie vyřešit kritickou situaci své země je jednou z příčin pasivního přístupu v politice Evropy, který přispívá k tomu, že je role Itálie v současném integračním procesu velice sekundární.

Práce se snažila dohledat podstatný moment odklonu Itálie od tradičních proevropských hodnot. Odpověď na tuto otázku obsahuje čtvrtá kapitola, která je věnovaná cíli práce a to současnému pasivnímu přístupu Itálie k politice EU. Itálie byla již od prvních kroků integračního procesu velkým zastáncem sjednocené Evropy, avšak s příchodem nového tisíciletí nastal obrat v podobě euroskepce. Důvodem této náhlé změny byl italský magnát Silvio Berlusconi, jehož osobitý a někdy i vulgární přístup nebyl nikdy u ostatních členu Evropské unie vítán. Berlusconi byl spojován s vřelými

kontakty s Putinem. Vedle toho byl jedním z největších zastánců zapojení Turecka do evropské integrace. Jeho skandály byly trnem v oku nejvýznamnějších představitelů Evropy a jeho odchod ze scény Evropské unie, byl jednou z nejuvdánějších událostí. Po odstupu Berlusconiho z evropské scény došlo ze strany Itálie k návratu k tradičním hodnotám. Nyní má Itálie nového premiéra, se kterým i přes velká očekávání, nedochází ke změně jak domácí politiky, tak politiky evropské. Příklad, který vyjadřuje aktuální přístup k politice EU je uveden v podkapitole předsednictví Itálie z roku 2014. Předsednictví představovalo velice ambiciózní program, který však neobsahoval žádné konkrétní kroky. Problémem je, že i nový premiér nechápe Evropskou unii, jako doplněk své domácí politiky.

Práce se zaměřila na analýzu několika faktorů, které jsou příčinou zmiňovaného pasivního přístupu. S ohledem na aktuální situaci nejen v Evropě, ale i ve světě bude od Itálie požadován mnohem aktivnější přístup. Evropská unie se potýká s velice závažnými problémy, které se velice těžko řeší na úrovni jednoho státu. Většina problematik spojených se současným světem vytváří otázku, zda je Evropská unie schopna pokračovat ve svém integračním procesu. Je zřejmé, že Evropská unie bude muset od určitých kroků své integrační politiky opustit. Pokud by došlo k částečnému rozpadu Evropské unie, Itálie by nesla tuto situaci velice těžce. Země, která vnímá Evropskou unii, jako jednoho z největších záchránců své domácí politiky, by měla závažný problém. Oproti tomu je nutné, aby si Itálie uvědomila, že je zapotřebí dokončit integraci svého státu.

Summary

The aim of this thesis is to analyze the causes of the passive attitude concerning the EU politics of otherwise very pro-European Italy, with the respect of regarding country's history and its current economic situation, whose roots date back to as early as the beginning of the integrational process.

Europe's urge to unite its powers arose after World War II. Countries were financially exhausted and feared any further conflicts. Italy welcomed the idea to unite more than warmly. As a defeated country, Italy wanted to become powerful once more, however, it knew that it would need economic support from other European countries. The problem was that Italy was a relatively new country, created in 1861. The country was not able to unite into a single economic collective. On the inside of Italy, there were a lot of problems, which mostly depended from country's inability to integrate into one state.

The problem of Italy was that it never really understood that the policy concerning the European integration should only stand for a part of the governing and not for its entire substitute. The most crucial period in which Italy was seen as the instigator of ideas for further development of integration, were the '80s. This decade is often associated with one of the most notable Italian politicians, Altier Spinelli. It was his policy that prepared the documents for the Single European Act, which fundamentally changed the development of the whole European integration.

The new millennium brought new approach of Italy to the integration of Europe. This political stage could be best labeled by the name of its protagonist, Silvio Berlusconi. During this period, the politics changed the traditional view of Italy on Europe. His rather close friendships with Putin and other notable statesmen have been questioned several times by the European Union.

It could be said that him leaving the politics concerning Europe was welcomed by most of the Italian citizens. Nowadays, Italy has a new Prime Minister, Matteo Renzi. Renzi returned to Italy's traditional approach towards the European Union. The problem resides in the fact that his approach regarding European polity is really passive. Even though he is full of ideas, he does not take necessary steps, which would

be expected of him, by the country he leads. The main reason why Italy is so passive in European Union is also bad situation on the south of the country and also mafia.

Seznam pramenů a literatury

Knižní zdroje

ARLACCHI, P. 2002. *Italská mafie a její podnikání*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-008-X.

BALDWIN, R. WYPLOSZ, CH. 2013. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vydání. Praha: Garda. ISBN 978-80-247-4568-8.

BOHÁČKOVÁ, I., SMUTKA, L., LANDOVÁ, P. 2013. *Evropská integrace*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. ISBN 978-80-213-2238-7.

FAURI, F. 2006. *L'integrazione economica europea 1947-2006*. Bologna: Il Mulino. ISBN 978-88-15-11389-4.

FORGIONE, F. 2010. *'Ndrangheta*. Praha: Nakladatelství Paseka. ISBN 978-80-7432-063-7.

KOVÁŘ M. HOŘČIČKA, V. 2005. *Dějiny evropské integrace I*. Praha: Triton. ISBN 9788072547319.

MĚŠTÁNKOVÁ, P. ŠUSTKOVÁ, M a kol. 2011. *Prosazování národních zájmů členských zemí EU (Francie, Německo, Nizozemsko, Belgie, Lucembursko, Itálie)*. Olomouc: Právnická fakulta a Filozofická fakulta Univerzity Palackého ve spol. vydavatelstvím Iuridicum Olomoucense, o. p. s. ISBN 978-80-87382-19-6.

PENSATO, M. 2003. *L'Italia nella prospettiv europea*. Milano: Presidenza del Consiglio dei Ministri.

SAVIANO, R. 2012. *Gomora*. Praha: Nakladatelství Paseka. ISBN 978-788074-322655.

ŠPIČKA. J. 2001. *Italské reálie*. 2. vydání. Plzeň: Fraus. ISBN 80-7238-336-1.

VYHNÁLKOVÁ, T. 2013. *Silvio Berlusconi*. Brno: Nakladatelství ČAS. ISBN 978-80-7475-008-3.

Internetové zdroje:

BALESTERI, G. 2015. La Francia ammette il sorpasso: L'Italia è il primo produttore di vino al mondo. *la Repubblica* [online]. [cit. 27. 09. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/economia/2015/10/07/news/vini_francia_italia-124514999/?ref=search.

BARILLA, 2015. La storia [online]. [cit. 18. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.barillagroup.com/it/la-nostra-storia>.

BARONE, N. 2015. Rapporto Svimez, Mezzogiorno sempre più povero. *Il sole 24 ore* [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilsole24ore.com/art/notizie/2015-10-27/svimez-pil-mezzogiorno-torna-salire-7-anni-103843.shtml?uuid=ACJWN2NB>.

BUSINESSINFO, 2015. Expo Milán 2015: pro Itálii velká výzva, příležitost, ale i boj proti mafii [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/expo-milan-2015-pro-italii-velka-vyzva-prilezitost-60069.html>.

BYDŽOVSKÁ, M. 2011. Názory na euro v zemích eurozóny. *Euroskop* [online]. [cit. 4. 11. 2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/18174/clanek/nazory-na-euro-v-zemich-eurozony/>.

CALZOLARI, C. 2014. Corso di aggiornamento per MLC [online]. [cit. 24. 01. 2015]. Dostupné z: http://www.provincia.mb.it/correlare/catalogo_corsi/utenti/allegati/100/Competenze%20Istituzioni%20pubbliche%20e%20servizi-%20%20MN%20maggio%202013-1.pdf.

CASSANO, A. 2015. Puglia, allarme rosso per l'economia : quasi uno su tre è povero, male export e lavoro. *la Repubblica* [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z: http://bari.repubblica.it/cronaca/2015/07/31/news/puglia_allarme_rosso_per_l_economia_a_quasi_uno_su_tre_e_povero_male_export_e_occupazione-120143317/?ref=search.

COMMISSIONE EUROPEA, 2015a. Alcide de Gasperi. *europa.eu* [online]. [cit. 2. 10. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/eu-history/founding-fathers/pdf/alcide_de_gasperi_it.pdf.

COMMISSIONE EUROPEA, 2015b. Altiero Spinelli. *europa.eu* [online]. 1995-2015, [cit. 4. 10. 2015] Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/eu-history/founding-fathers/pdf/altiero_spinelli_it.pdf.

CONSIGLIO DELL'UNIONE EUROPEA, 2014. Programma di 18 mesi del Consiglio [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: <http://italia2014.eu/media/1116/programma-a-18-mesi-del-consiglio.pdf>.

CNEL, 2015. Per una nuova politica industriale [online]. [cit. 27. 09. 2015]. Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:kS5q1BS91M0J:www.cnel.it/Cnel/view_groups/download%3Ffile_path%3D/shadow_documento_attachment/file_all_egatos/000/233/580/OOPP_Politica_industriale_approvato.pdf+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=us.

CONTE, V. 2015. Ecco il piano per il sud. *la Repubblica* [online]. [cit. 21. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/economia/2015/08/07/news/oggi_renzi_alla_direzione_del_pd_su_come_sbloccare_100_miliardi_si_pensa_a_sgravi_selettivi_per_chi_assume-120548364/?ref=search.

ENI, 2013. L'eredità più preziosa. *ENI* [online]. [cit. 27. 09. 2015]. Dostupné z: http://www.eni.com/enrico-mattei/pagine_html/le-idee.html.

EUROPEAN COMMISSION, 2015. Public opinion in The European Union. *ec.europa.eu* [online]. [cit. 4. 11. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb83/eb83_first_en.pdf.

EUROPA.EU, 2015. Základní informace o EU. [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/index_cs.htm.

EUROSKOP, 2008. Berlusconi: "Vzhůru Evropo!" [online]. [cit. 23. 10. 2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/38/8958/clanek/berlusconi-vzhuru-evropo/>.

EUROSKOP, 2011. Itálie pod nápirem Tuniských uprchlíků volá EU na pomoc [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/38/18352/clanek/italie-pod-naporem-tuniskych-uprchliku-vola-eu-na-pomoc/>.

EUROSKOP, 2015a. Rozšíření eurozón [online]. [cit. 29. 9. 2015] Dostupné z WWW <https://www.euroskop.cz/9218/sekce/rozsireni-eurozony-2015/>.

EUROSKOP, 2015b. Juncker: Dublin nefunguje, musí se změnit [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8962/26492/clanek/juncker-dublin-nefunguje-musi-se-zmenit/>.

EUROZPRÁVY.CZ, 2014. Předsednictví v EU přebírá Itálie, má ambiciózní program [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/96572-predsednictvi-v-eu-prebira-italie-ma-ambiciozni-program/>.

EUROZPRÁVY.CZ, 2015. V Itálii začal proces s římskou mafií. [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/136258-v-italii-zacal-rozsahly-proces-s-rimskou-mafii/>.

EVROPSKÁ KOMISE, 2014. Evropa 2020. *ec.europa.eu* [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/economic-governance/index_cs.htm.

EVROPSKÁ KOMISE, 2015a. Cíle strategie Evropa 2020. *ec.europa.eu* [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/economic-governance/index_cs.htm.

EVROPSKÁ KOMISE, 2015b. Komise vydala členským státům doporučení pro rok 2015. Mají podnikat další kroky na podporu silného hospodářského oživení. *ec.europa.eu* [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/economic-governance/index_cs.htm.

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2012. Sonia Alfano: Proti mafií je normální právo bezmocné. *Evropský parlament zpravodajství* [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news->

[room/content/20120426STO44160/html/Sonia-Alfano-Proti-mafii-je-norm%C3%A1ln%C3%AD-pr%C3%A1vo-bezmocn%C3%A9](http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/content/20120426STO44160/html/Sonia-Alfano-Proti-mafii-je-norm%C3%A1ln%C3%AD-pr%C3%A1vo-bezmocn%C3%A9).

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2015a. Matteo Renzi hodnotil předsednictví Itálie v Radě EU. *Evropský parlament zpravodajství* [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/content/20150112STO07404/html/Matteo-Renzi-hodnotil-p%C5%99edsednictv%C3%AD-It%C3%A1lie-v-Rad%C4%9B-EU>.

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2015b. Konec mléčných kvót: příležitost vybudovat sebejisté a silné mlékárenské odvětví. *Evropský parlament zpravodajství* [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/content/20150328STO38905/html/Konec-ml%C3%A9k%C4%8Dn%C3%BDch-kv%C3%B3t-p%C5%99%C3%ADle%C5%BEitost-vybudovat-sebejist%C3%A9-a-siln%C3%A9-ml%C3%A9k%C3%A1rensk%C3%A9-odv%C4%9Btv%C3%AD>.

FABBRINI, S. 2008. L'Italia nell' Unione europea: le condizioni dell'influenza. *Italianieuropei*. [online]. [cit. 4. 10. 2015]. Dostupné z WWW <http://www.italianieuropei.it/tablet/item/586-litalia-nellunione-europea-le-condizioni-dellinfluenza.html>.

FARNESINA. 2015a. Gaetano Martino [online]. [cit. 2. 10. 2015] Dostupné z http://www.esteri.it/mae/it/ministero/il_mae/ministri_esteri/gaetano_martino.html.

FARNESINA, 2015b. Il ruolo dell'Italia nella costruzione dell'Europa unita [online]. [cit. 4. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.esteri.it/mae/it/politica_europea/italia_in_ue.

GORISSEN, S. et al. 2015. Re-start [online]. [cit. 27. 09. 2015]. Dostupné z: <http://www.sace.it/docs/default-source/ufficio-studi/pubblicazioni/restart---rapporto-export-2015.pdf?sfvrsn=2>.

HONZÁK, R. 2006. Proč ústnatý Silvio nemá v EU přátelé. *Euroskop* [online]. [cit. 23. 10. 2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/38/4695/clanek/proc-ustnaty-silvio-nema-v-evropske-unii-pratele/>.

HOUSKA, O. 2014. Převážně neschopná. *E15* [online]. [cit. 18. 10. 2015]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/archiv/prevazne-neschopna-1147969>.

HOUSKA, O. BARTOŠOVÁ, S. 2015. Starbucks a Fiat musejí na daních doplatit stovky milionů korun, rozhodla EK. *Český rozhlas* [online]. [cit. 1. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/ekonomikavevlope/zprava/starbucks-a-fiat-museji-na-danich-doplatit-stovky-milionu-korun-rozhodla-ek--1545786>.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 2015. Fiat a Starbucks dostávaly v Evropě nedovolenou státní pomoc. Doplatí daně ve výši až 30 milionů eur [online]. [cit. 1. 11. 2015]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-64767960-fiat-a-starbucks-dostavaly-v-evrope-nedovolenou-statni-pomoc-doplati-dane-ve-vysi-az-30-milionu-eur>.

CHUKA, H. 2010. Itálie: Guelfové a Ghibellini v Evropské unii. *Euroskop* [online]. [cit. 23. 10. 2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9004/17132/clanek/italie-guelfove-a-ghibellini-v-evropske-unii/>.

IL FATTO QUOTIDIANO. 2015. Economia illegale e sommersa, per L'Italia vale almeno 250 miliardi di euro [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilfattoquotidiano.it/2015/03/10/economia-illegale-sommersa-per-litalia-vale-almeno-250-miliardi-euro/1494893/>.

IL SOLE 24 ORE, 2015. Renzi: nessun futuro per la Ue senza il Regno Unito. E Cameron promette aiuti contro gli scafisti [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilsole24ore.com/art/notizie/2015-06-17/renzi-nessun-futuro-la-ue-senza-regno-unito-e-cameron-promette-piu-aiuti-l-immigrazione-155320.shtml?uuid=ACRqVCC>.

INTERNAZIONALE, 2015. Sergio Mattarella è il nuovo presidente. *Internazionale* [online]. [cit. 24. 01. 2015]. Dostupné z: <http://www.internazionale.it/storia/quarta-votazione-per-eleggere-il-presidente-della-repubblica>.

ISTAT, 2013. Superficie delle unità amministrative e fini statistici [online]. [cit. 8. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.istat.it/it/archivio/82599>.

ISTAT, 2015. Occupati e disoccupati [online]. Poslední změna 01. 12. 2014 [cit. 24. 09. 2015]. Dostupné z: <http://www.istat.it/it/archivio/172315>.

KALETA, O. 2014. Renzi představil vize italského předsednictví. *Euroskop* [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/24341/clanek/renzi-predstavil-vize-italskeho-predsednictvi/>.

KAŠPAR, J. 2015. Itálie si zvolí nového prezidenta. *Parlamentní listy*. [online]. [cit. 24. 01. 2015]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Josef-Kaspar-Italie-si-zvoli-noveho-prezidenta-355621>.

LA REPUBBLICA, 2015a. Debito pubblico: 66 miliardi in più nel 2014, ma cala a dicembre [online]. [cit. 24. 09. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/economia/2015/02/13/news/debito_fabbisogno_stato_2014-107200742/.

LA REPUBBLICA, 2015b. Renzi: Basta piangistei sul Sud. Voler bene all'Italia è smettere di spararle [online]. [cit. 21. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/politica/2015/08/02/news/renzi_a_sindaci_italia_attrae_ma_mettere_di_piu_a_posto_citta_-120291376/

LA REPUBBLICA, 2015c. Saviano attacca Renzi: Raccontare tragedia Sud non è un piagnisteo [online]. [cit. 21. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/politica/2015/08/03/news/saviano_attacca_renzi_raccontare_tragedia_sud_non_e_piagnisteo_lo_scrittore_su_twitter_replica_al_premier-120349258/?ref=search.

LA REPUBBLICA, 2015d. Mezzogiorno, i numeri e i grafici di una crisi epocale. *la Repubblica* [online]. [cit. 21. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/economia/2015/07/30/foto/mezzogiorno_i_numeri_e_i_grafici_di_una_crisi_epocale-120111099/1/?ref=search#2.

LA REPUBBLICA. 2015e. Il piano del governo per il Sud: 95 miliardi di fondi fino al 2023 [online]. [cit. 21. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/economia/2015/11/04/news/sud_masterplan_fondi-126618925/?ref=search.

LA REPUBBLICA, 2015f. Mattarella a europarlamentari: “Europa è nostro destino, ne serve di più” [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/politica/2015/10/12/news/mattarella_agli_europarlamentari_europa_e_nostro_destino_ne_serve_di_piu_-124893853/?ref=search.

LA REPUBBLICA, 2015g. Quote latte, l’ultima multa costa all’Italia 30 milioni di euro [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/economia/2015/10/22/news/quote_latte-125645575/?ref=search.

LA REPUBBLICA, 2015h. Osservatorio immigrazione, nel 2015 meno sbarchi dell’anno scorso: tutti i dati [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.repubblica.it/solidarieta/immigrazione/2015/10/27/news/osservatorio_immigrazione_140mila_sbarcati_nel_2015_9_in_meno_dello_scorso_anno-126027064/?ref=search.

MANTI, F. 2014. L’immigrazione fa Riga la mafia. *il Giornale* [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilgiornale.it/news/politica/soccorriamoli-mare-e-rimandiamoli-casa-cos-fa-leuropa-1044625.html>.

MAZZONE, A. 2014. 20 anni di politica estera di Silvio Berlusconi. *Panorama* [online]. [cit. 23. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.panorama.it/news/marco-ventura-profeta-di-ventura/silvio-berlusconi-politica-estera-merkel-putin-forza-italia/>.

MINISTERO DELLO SVILUPPO ECONOMICO. 2015a. Interscambio commerciale del Italia [online]. [cit. 27. 09. 2015]. Dostupné z: http://www.sviluppoeconomico.gov.it/images/stories/commercio_internazionale/osservatorio_commercio_internazionale/statistiche_import_export/interscambio.pdf.

MINISTERO DELLO SVILUPPO ECONOMICO, 2015b. La situazione energetica nazionale 2014 [online]. [cit. 27. 09. 2015]. Dostupné z: http://dgsaie.mise.gov.it/dgerm/downloads/situazione_energetica_nazionale_2014_v4_con_allegati.pdf.

NÍDR, T. 2014. Rozpad Itálie se odkládá. *E15* [online]. [cit. 18. 10. 2015]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/archiv/rozpad-italie-se-odklada-1077488>.

PASCA, R. 2011. Il Mezzogiorno d'Italia: discontinuità per uno sviluppo responsabile [online]. [cit. 15. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ces.uc.pt/ficheiros2/files/Mezzogiorno,%20Pasca,%20relazione%20completa.pdf>.

PASCIUTI, S. 2014. Mafia Capitale, Buzzi: “Con immigrati si fanno molti più soldi che con la droga”. *il Fatto Quotidiano* [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilfattoquotidiano.it/2014/12/02/mafia-capitale-buzzi-immigrati-si-fanno-soldi-droga/1245847>.

PASSINI, S. 2015. Maurizio Martina. Ecco come stiamo lavorando per l'agricoltura italiana. *Magazine EXPO*. [online]. [cit. 27. 09. 2015]. Dostupné z: <http://magazine.expo2015.org/cs/Exponet/it/sostenibilita/maurizio-martina--ecco-come-stiamo-lavorando-per-l-agricoltura-italiana>.

PLECHANOVÁ. B. 2005-2015a. 60. léta. *Euroskop* [online]. [cit. 8. 9. 2015] Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8886/sekce/60-leta/>.

PLECHANOVÁ. B. 2005-2015b. 70. léta. *Euroskop* [online]., [cit. 8. 9. 2015] Dostupné z <https://www.euroskop.cz/8887/sekce/70-leta/>.

PRESIDENZA ITALIANA DEL CONSIGLIO DELL'UNIONE EUROPEA. 2015. “Europa ha cambiato direzione, ora i fatti” [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: <http://italia2014.eu/it/news/post/europa-ha-cambiato-direzione-ora-i-fatti/>.

QUARATINO, E. 2015. La più grave sciagura del mare. *Ansa* [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.ansa.it/sicilia/notizie/2015/04/19/immigrazione-naufragio-di-migranti-nel-canale-di-sicilia-700-morti_0f62df22-f4be-4bab-b532-aad542e04d5c.html

SALVEMINI, G. 2000. Il ministro della malavita nelle parole di Gaetano Salvemini. Torino: Bollati Boringhieri [online]. [cit. 15. 10. 2015]. Dostupné z: <http://storiageografia.loescher.it/files/1738>.

SCANZI, A. 2014. Le riforme di Renzi? Ecco perché sono una schifezza. *il Fatto Quotidiano* [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilfattoquotidiano.it/2014/04/03/le-riforme-di-renzi-ecco-perche-sono-una-schifezza/937513/>.

SCHACCHIOLI, M. 2015. Infrazioni europee, Italia in testa per produrre aperte: già pagate multe per 183 milioni di euro. *la Repubblica* [online]. [cit. 28. 10. 2015]. Dostupné z:

http://www.repubblica.it/economia/2015/11/02/news/infrazioni_europee_italia_in_testa_per_procedure_aperte_gia_pagati_183_milioni_di_multe-125228617/?ref=search.

TUTTITALIA, 2013. Cittadini stranieri in Italia, [online]. [cit. 8. 01. 2015]. Dostupné z: <http://www.tuttitalia.it/statistiche/cittadini-stranieri-2013/>.

THE WORLD BANK, 2015a. Italy [online]. [cit. 26. 09. 2015]. Dostupné z http://data.worldbank.org/country/italy#cp_fin.

THE WORLD BANK, 2015b. *GDP* [online]. [cit. 26. 09. 2015]. Dostupné z <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?display=default>

TÝDEN. CZ, 2015. Mafia Capitale před soudem. Vydělávala i na uprchlících. *Týden.cz* [online]. [cit. 22. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/mafia-capitale-pred-soudem-vydelavala-i-na-uprchlicich_361079.html?showTab=nejtenejsi-3.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Porovnání HDP za rok 2014 u všech členských zemí EU

Tabulka č. 2 Vývoj obchodní výměny

Seznam grafů

Graf č. 1 Rozdíl zaměstnanosti mezi severem a jihem Itálie

Graf č. 2 Rozdíl v přílivu uprchlíků mezi lety 2014 a 2015